Papež Lev XIV. v Argentině – promluva na setkání s veřejnými představiteli a diplomaty

Palacio Libertad, Centro Cultural Domingo Faustino Sarmiento, Buenos Aires

neděle 8. listopadu 2026

Vážený pane prezidente,

vážení představitelé veřejného života a členové diplomatického sboru,

dámy a pánové,

je pro mě velkou radostí být dnes zde v Argentině, v této drahé zemi. Děkuji Vám, pane prezidente, za srdečná slova přivítání a za přijetí, které mi Vaším prostřednictvím prokazuje Váš národ. Chci také pozdravit členy diplomatického sboru i všechny veřejné představitele a svůj pozdrav rád směřuji ke všem obyvatelům Argentiny.

Přicházím jako nástupce sv. Petra, tedy jako pastýř. Toužím se setkat s církví putující touto zemí a obrátit se také na celý národ a na ty, jimž je svěřen úkol, aby tomuto národu sloužili. Církev doprovází život národů podle svého poslání, které jí bylo svěřeno. Proto i při setkáních s těmi, kdo zastávají veřejné úřady, touží nabídnout slovo inspirované evangeliem a zdůraznit důstojnost každého člověka, svornost a společné dobro.

Návštěva této země má pro mě zvláštní význam. Dvanáct let naslouchala všeobecná církev hlasu argentinského papeže, který ve svých vzpomínkách a ve svém srdci nesl místa, lidi a víru, kterou zde získal. Já se dnes coby jeho nástupce v Petrově službě vydávám v určitém slova smyslu opačným směrem, když přicházím do vlasti papeže Františka, který zde započal svou cestu, jež se následně protínala s cestou celé církve. Vstoupit do země, kde on vyrůstal, znamená také vstoupit do mnohem širšího příběhu, utvořeného generacemi mužů i žen, kteří před ním i po něm přijali tuto zemi za vlast a nechali zde něco ze sebe sama.

Někteří se zde narodili, jiní přišli zdaleka a našli zde domov; další zase patří k původním národům, jejichž přítomnost předchází v čase zrození této země. Z tohoto setkání různých počátků a zkušeností se v průběhu času zformoval národ, který se naučil otevírat své brány, poskytnout prostor příchozím a uchovat si i v těžkých chvílích pozoruhodnou schopnost znovu vstát a jít vpřed. Ti všichni přispěli k utváření Argentiny, kterou mám dnes to potěšení navštívit. Žádná generace netvoří svou vlast od nuly: přijímá ji.

Děje se tak prostřednictvím jazyka a vazeb, které jsou starší než ta která generace; prostřednictvím institucí, které někdo jiný založil, a dobra, které vyrostlo díky práci mnoha dalších. Dějiny obsahují důvody k vděčnosti, ale i bolestné vzpomínky. Každé generaci přísluší rozlišit, co si zasluhuje být uchováno, čelit nespravedlivým důsledkům minulosti a rozmnožovat společné hmotné i duchovní dědictví. Vlast, která je dnes ve vašich rukou, se zítra stane dědictvím druhých.

Některé zvláště charakteristické projevy tohoto odkazu nabízí kultura; Argentina se naučila promlouvat jedinečným hlasem, který překračuje její hranice: v *Martínu Fierovi* Josého Hernándeze; na stránkách Jorgeho Luise Borgese a všech spisovatelů, kteří obohatili španělský jazyk přízvuky z Río de la Plata; v tangu, které se zrodilo ze setkání různých čtvrtí, přístavů a kořenů původu. Totéž platí pro hudbu a tradice vnitrozemí, pro divadlo a vůbec pro prostá každodenní gesta, jako je sdílení *maté*, které proměňuje pauzu v příležitost k blízkosti a rozhovoru. To vše jsou různá vyjádření jediné kolektivní paměti, zděděné po předchozích generacích a svěřené kreativitě těch, kdo přijdou po nás.

V tomto dědictví je pevně zakořeněna křesťanská víra. Její otisk prochází pamětí národa a zůstává živý v bezpočtu Argentinců, kteří v evangeliu našli zdroj smyslu, naděje a bratrství.

Sdílet jedno společné dědictví s sebou také nese požadavek naučit se žít společně s druhými, zvláště v přítomnosti rozdílu ve smýšlení. Historie nás učí, jak může růst národ, jestliže se rozdíly promění v příležitost k dialogu a k setkání. Právě proto patří také demokracie k dědictví, které je třeba střežit. Vybírat vlastní vládu hlasováním ve volbách, účastnit se na veřejném životě, svobodně vyjadřovat své přesvědčení, důvěřovat v právo a nacházet v institucích společný prostor, to vše jsou dobré věci, které se upevňují v průběhu času a které je každá generace povolána chránit a upevňovat (srov. sv. Jan Pavel II., *Centesimus annus* 46).

Demokracie se upevňuje také v každodenním dění veřejného života: v ochotě naslouchat, v pozornosti vůči tomu, co bylo řečeno, v trpělivém úsilí o porozumění a ve schopnosti rozeznat v tom, kdo smýšlí odlišně, svého krajana, s nímž sdílíme týž osud. Takto vzniká důvěra, která uschopňuje společnost, aby čelila vlastním různostem, aniž by ztratila povědomí o tom, co ji spojuje.

Těm, kdo přijali veřejné poslání, náleží zvláště naléhavý úkol. Autorita dosahuje svého vyššího významu, je-li uplatňována jako služba, umí-li hledět dál než do bezprostřední blízkosti a věnuje-li vlastní schopnosti a možnosti péči o to, co se týká všech. Kdo vykonává autoritu, má také povinnost jednat rozvážně, být si vědom hranic pravomoci, která mu byla svěřena, a směřovat svá rozhodnutí k dobru celé společnosti (srov. sv. Jan XXIII., *Pacem in terris* 53–60).

Společné dobro, jemuž je autorita zasvěcena, musí být zohledňováno také v konkrétních podmínkách každodenního života. Klíčové postavení zde zaujímá rodina, základní buňka společnosti. V ní se každý člověk učí objevovat, že jeho vlastní život je spojen s životy druhých lidí a že on sám je také zodpovědný za setkání s druhými lidmi. V rodině se učíme starat o ty nejslabší, odpouštět, dělit se a být nablízku tomu, kdo potřebuje pomoc; a zde také mnozí lidé získávají první zárodky víry.

V tomto ohledu je jednou ze základních podmínek možnost živit se vlastní prací. Tato země dobře zná cenu úsilí člověka, který si vydělává na živobytí na poli či ve městě, v dílně, ve škole, v nemocnici; člověka, který se věnuje novým podnětům a který každý den zajišťuje svou rodinu. Práce umožňuje člověku pečovat o své blízké, rozvíjet vlastní schopnosti a připadat si jako spoluúčastník na utváření své země (srov. *Dilexi te* 115). Proto je nezbytné podporovat vše, co poskytuje nové příležitosti, podněcuje soukromou iniciativu a umožňuje růst i těm, kdo se potýkají s největšími těžkostmi. Zvláště mám na mysli rodiny, které musejí nést břemeno nejistoty, lidi bez práce, seniory, kteří se po dlouhá léta věnovali utváření společnosti, a všechny, kdo navzdory své práci mají těžkosti s tím, aby zajistili svým rodinám to nezbytné k životu. Ekonomika musí sloužit člověku, nikoli člověk ekonomice.

Argentina disponuje mnoha lidskými zdroji. Aby toto bohatství přinášelo plody ku prospěchu všech, je nezbytné věnovat pozornost zvláště mladým lidem. Na příležitostech, kterých se jim dostává dnes, valnou měrou závisí to, jak zde budou moci uskutečnit své životní plány. Národ se musí se vší vážností ptát, kde udělal chybu, je-li jeho mladá generace nucena opustit svou zemi, aby uskutečnila své sny.

Vytvořit podmínky k tomu, aby mladí lidé mohli svobodně plánovat svůj život v Argentině, vyžaduje zvláštní úsilí o rozvoj vzdělání, odborné formace, univerzitních studií a výzkumu. V průběhu svých dějin tento národ usiloval o rozvoj vzdělání vždy v širších vrstvách společnosti. Díky tomuto úsilí mohly generace Argentinců rozvíjet své schopnosti a přispívat k rozvoji své země v nejrůznějších řemeslech a profesích. Udržovat a posilovat toto povolání ke vzdělávání si žádá, aby mladým lidem byla nabízena taková formace, která jim umožní objevit vlastní talenty, rozvíjet je a poskytnout do služeb druhým lidem (srov. sv. Pavel VI., *Populorum progressio* 14–15). Tento úkol také vyžaduje, aby byla mladým lidem dána důvěra, aby došly uznání jejich schopnosti a podněty a aby vznikal prostor pro jejich vlastní ideje i pro přijetí odpovědnosti. Národ potřebuje právě teď jejich inteligenci, jejich kreativitu a jejich spoluúčast.

Na tomto obzoru se vynořuje další otázka: Jaké místo zaujímají v našem rozhodování ti, kdo se teprve mají narodit? Dříve než se budeme ptát, jaký svět jim zanecháme, musíme jim přiznat jejich důstojnost. Naše zodpovědnost za budoucí generace začíná přijetím života od jeho prvních okamžiků a jeho ochranou až do jeho přirozeného konce (srov. sv. Jan Pavel II., *Evangelium vitae* 101). Tatáž důstojnost si vyžaduje zvláštní pozornosti u těch, kdo jsou nemocní, odkázaní na pomoc druhých či postižení handicapem. Také v těchto případech je naší povinností poskytnout péči, zmírnit utrpení, být nablízku a dávat pocítit každému člověku, že jeho život má stále a vždy svou cenu, kterou žádné okolnosti nemohou omezit.

Tato odpovědnost, která náleží lidskému rodu, je spojena i s péčí o zemi. Argentině Bůh požehnal mimořádným přírodním bohatstvím. Její pole, její vodní plochy, zdroje energie, nerostné bohatství pestrost jejích ekosystémů, to vše nabízí široké možnosti rozvoje. Autenticky lidská ekologie dokáže spojovat péči o stvoření s péčí o lidské bytosti takovým způsobem, aby využívání těchto zdrojů přispívalo k dobru a prospěchu celé společnosti i jejích částí a zachovávalo podmínky pro život a práci na příslušných územích (srov. Benedikt XVI., *Caritas in veritate* 51).

Bouřlivý technologický rozvoj přináší možnosti, které bylo jen před několika málo lety těžké si vůbec představit. Vyvstávají tudíž další a obsáhlejší otázky, zvláště ve vztahu k umělé inteligenci. Lékařství, vzdělávání, výroba a výzkum dnes disponují takovými nástroji, které do hloubky proměňují lidský život. Tento pokrok vyžaduje úvahu nad následky jejich užívání a nad odpovědností toho, kdo rozhoduje, jak jich využít. Technologický rozvoj vyžaduje etické svědomí odpovídající úrovni těchto výzev (srov. František, *Laudate Deum* 21–24).

Mnohé z těchto odpovědností překračují hranice jednotlivých států. Velké řeky spojují jejich území; ekosystémy přesahují z jedné země do druhé; energie, potraviny, znalosti a pohyb lidí vytváří vazby, které překonávají hranice. Myslet na budoucnost Argentiny v důsledku znamená také brát ohled na národy, s nimiž sdílí tento světadíl. Jižní Amerika má velké bohatství v lidech i v přírodních zdrojích, její národy spojují historické vazby a kulturní tradice, které poskytují široké pole pro spolupráci. Argentina může přispět k tomuto úsilí svou zkušeností a svými schopnostmi. Posilovat prostory k setkání a ke spolupráci je způsob, jak společně přijmout odpovědnost, které žádná země nemůže čelit sama.

Taková spolupráce se také jeví jako nezbytná tváří v tvář závažným hrozbám. Organizovaný zločin, sítě obchodu s lidmi, se zbraněmi a drogami a korupce jsou hrozbami pro soužití, tvoří živnou půdu násilí a odčerpávají zdroje potřebné pro společné dobro. Tváří v tvář těmto skutečnostem jsou koordinovaný postup států a spolehlivost institucí nepostradatelné. Tato spolehlivost závisí také na osobní integritě všech, jimž byla svěřena odpovědnost na nejvyšší, vládní úrovni, protože korupce narušuje důvěru občanů v instituce (srov. sv. Jan Pavel II., *Ecclesia in America* 23.60).

Toto společné úsilí nachází jeden ze svých nejvyšších projevů ve službě míru a pokoji. Legitimní zájmy každého státu je nutné bránit prostřednictvím dialogu, respektu vůči právu a neustálého úsilí o společnou řeč. Jižní Amerika se v těžkých chvílích svých dějin naučila hledat a nacházet cesty k vyjednávání a ke společné snaze překonat nejvážnější napětí. Argentina je povolána uchovat tuto vůli k dialogu a přispívat k tomu, aby nadále nesla své ovoce.

Také církev se chce podílet na této společné odpovědnosti. Její přítomnost v Argentině tvoří část historie, která se týká celé Ameriky. Po dlouhá staletí doprovázela církev národy tohoto kontinentu, hlásala evangelium, oslavovala víru, vzdělávala, pomáhala nemocným, stála nablízku chudým, doprovázela rodiny a podporovala mír a smíření.

Toto poslání se rodí z lásky Krista, jenž prolil vlastní krev za všechny lidi, a pokračuje až dosud ve farnostech a komunitách povolaných mít stále otevřené dveře, aby v nich každý člověk mohl najít přijetí a blízkost. Slova „Všichni buďte vítáni" (srov. Mt 22,9–10) vyjadřují souhrnem všeobecné pozvání evangelia, které dosahuje ke každému člověku a volá ho k setkání s Kristem a k obrácení. Z tohoto přijetí se rodí také výzva: „Jděte a hlásejte" (srov. Mk 16,15). Toto poslání nadále nese plody ve školách a na univerzitách, v sociálních iniciativách a v každodenním svědectví velké řady mužů a žen, kteří kladou svou víru do služeb druhým lidem.

Existují dobra, kterých je společnosti zapotřebí a která nedokáže žádná politika sama o sobě vytvořit. Důvěra, odpuštění, ochota sloužit a povědomí, že život samotný má smysl, který překračuje rámec úspěchu či užitku, to vše se pěstuje ve vlastním svědomí člověka a v životě rodin a společenství. Tato dobra živí a podporuje víra. To je důvod, proč chce církev zůstat nablízku argentinskému národu, v žité lásce sdílet jeho těžkosti i radosti a nabízet mu naději, která se rodí z evangelia.

S pohledem na cestu, kterou tento národ urazil, znovu vyvstává na mysli obraz, který provázel tuto promluvu: každá generace přijímá vlast, kterou jiní vložili do jejích rukou. Po určitou dobu jí přísluší obývat ji, sloužit jí a dopřávat jí růst. Poté ji bude muset zase předat dál (srov. František, *Laudato Si'* 159). Ano, jak zpíval Gardel, život je povzdech, ale dobro, které se každá generace naučila střežit a předávat, zůstává. A víra nás zve, abychom se dívali ještě dál, až k věčnému štěstí, k němuž nás volá Bůh.

Milí Argentinci, důležitá část této odpovědnosti dnes spočívá na vašich ramenou. Mimořádné dědictví, jímž disponujete, vám dovoluje hledět do budoucna s důvěrou. Vám přísluší učinit plodným to, co jste obdrželi, a udržovat naživu úmysl „vytvářet národní jednotu", jak to hlásá preambule vaší ústavy. Kéž ti, kdo přijdou po vás, obdrží vlast jednotnou, na vrcholu své historie a hodnou možností, které obsahuje.

Mé myšlenky na závěr patří *Nuestra Señora de Luján* – Panně Marii z Lujánu, tiché strážkyni paměti. Před její obraz mířily generace za generacemi, matky a otcové, dělníci, lidé mladí i staří ze všech koutů této země, a přinášely s sebou starosti a naděje své doby. S těmito modlitbami chci nyní spojit i tu svoji. A chci tak učinit slovy, která vyřkl papež František s myšlenkou na vás: „Ať vám Pán dá růst coby národu!" (*videoposelství argentinskému lidu* z 30. září 2016) O to prosím Boha z celého srdce na přímluvu Nejsvětější Panny Marie z Lujánu. Ona ať nadále bdí nad touto zemí, ať pečuje o každého z jejích synů a dcer a ať je provždy zachová nablízku Ježíši.

Ať Bůh žehná Argentině a všem, kdo ji obývají. Velice vám děkuji.

Homilie Svatého otce Lva XIV. při mši na Monumento de los Españoles, Buenos Aires

Pondělí 9. listopadu 2026, svátek Posvěcení lateránské baziliky

Milí bratři a sestry,

se srdcem plným radosti slavím spolu s vámi tuto svatou eucharistii. „Pojďte, pozorujte Boží skutky," zve nás dnes žalmista (Žl 46,9). Moje návštěva této země, Argentiny, mi umožňuje vidět ve vašich tvářích nadšení pro víru, které je pro nás velikým darem Svatého Ducha. Nejkrásnější dílo, které nám Pán svěřil, je jeho církev, tak dobře viditelná, kdykoli se Boží lid shromáždí kolem jednoho stolu, aby mu vzdal díky.

Svátek Posvěcení lateránské baziliky, který dnes slavíme, nás vede k základům toho, co z nás činí církev. Bazilika sv. Jana v Lateránu je sídlem římského biskupa, papeže, a jako taková je znamením jednoty a společenství pro všechny místní církve světa. Právě z toho důvodu byla nazvána „Matkou všech církví".

Mateřství římské církve se projevuje službou společenství, takže v sobě všichni pokřtění mohou navzájem poznávat bratry a sestry v jediném domě. V církvi jsme skutečně všichni přijímáni jako „členové Boží rodiny, jako budova stojící na základě apoštolů a proroků, která má za úhelný kámen Krista Ježíše; v něm celá stavba uspořádaně vyrůstá ve svatý chrám v Pánu" (srov. Ef 2,19–21).

Je to právě obraz chrámu, který propojuje čtení, která jsme vyslechli.

Evangelium popisuje výrazné gesto, které Pán učinil: s bičem z provazů vyhání Ježíš obchodníky z chrámu (srov. Jan 2,15). Takto chce vrátit Otcovu domu jeho pravdivost. Lidstvo je odjakživa v pokušení obchodovat s Bohem. Je to pohanská logika „dávám, abych dostal", iluzorní představa, že můžeme získat Boží přízeň, nabídneme-li mu na oplátku něco svého. Kristus vyvrací toto smýšlení: Bůh je Otec, který je

neustále připraven darovat nám všechno dobré. Chrám, příbytek jeho přítomnosti, se tak znovu stává domem modlitby pro všechny jeho děti.

Z tohoto domu podle vidění proroka Ezechiela vyvěrá řeka tekoucí zpod prahu směrem k východu (srov. Ez 47,1). Je to obraz s bohatou symbolikou: její vody uzdravují vše, s čím se setkají, navracejí život stvoření a dávají vyrůst všem druhům stromů, jejichž plodů nikdy neubývá. Vody plynou směrem k Arábii. Biblický text zde konkrétně ukazuje na pouštní oblast ve velké propadlině u Mrtvého moře, kde zhola nic neroste, jak samo toto jméno napovídá. A přece i vody Mrtvého moře se uzdravují: objevuje se tam překypující hojnost ryb a znovu se rodí všechny živé bytosti. Kde byla smrt, je nyní život; kde byla nemoc, je nyní zdraví; kde byl suchopár, je nyní plodnost.

Žalm k nám hovoří o zemi, která se otřásá, a o horách, které se řítí do hlubin moře. Tyto obrazy poukazují na křehkost a chaos, s nimiž se často setkáváme v lidské zkušenosti. I naše rodiny často zažívají komplikované situace: nedostatek stability, sociální těžkosti, nejistá práce, domácí násilí, bolestivá odloučení, závislosti, které ohrožují a ničí rodinné vztahy. Uprostřed všeho tohoto utrpení a krizí nám Boží slovo září nadějí: Bůh je uprostřed nás, nemůžeme se bát. „Bůh je naše útočiště a síla, neochvějná pomoc v úzkosti.“ (Žl 46,2) Na skále, kterou je Kristus, naše rodiny a celá společnost nacházejí pevný základ, který podepírá stavbu a chrání ji před bouřemi, které na ni útočí (srov. Mt 7,24–27).

zaměřil na rodinu. (VATICAN MEDIA)

Když dnes slavíme Posvěcení lateránské baziliky, oslavujeme znamení spásné přítomnosti Boha Otce v jeho církvi. Církev, chrám Ducha a mystické Kristovo tělo, nabízí živou vodu, samotného Ježíše, který léčí a uzdravuje naše rány (srov. Jan 4,14). Také naše rodiny v Pánově blízkosti v jeho domě nacházejí posilu a uzdravení a nepřestávají nést ovoce.

Nejmilejší bratři a sestry, Kristus nám svým zmrtvýchvstáním už připravil místo ve svém srdci. Přijměte tuto milost ve svých rodinách! S ním a v něm se každá rodina může stát zárodkem skutečné obnovy pro tuto zemi. Dějiny, kultura a společnost Argentiny našly v rodině zdroj, z něhož lid čerpá klíčové hodnoty. Ve vaší zemi, která je místem setkání různých kultur a národů, se rodina stala skutečností, kde se předává víra i lidské ctnosti, kultura práce, úcta ke starým lidem, ochrana života a věrnost danému slovu. Nerezignujte pod dojmem hlasů, které tvrdí, že křesťanská rodina byla překonána; naopak – dnes více než kdy jindy představuje opěrný bod mezi mnoha nejistotami naší doby.

Otevřete dveře svých domovů Kristu: mluvte přirozeně o Ježíši se svými dětmi, zůstávejte v něm spojeni. V důvěrnosti domácího ohniště se víra předává spolu se životem prostřednictvím nejobyčejnějších gest: požehnání před jídlem, modlitba před ulehnutím, odpuštění a vzájemné naslouchání, prarodiče, kteří učí modlitbě, cesta na nedělní mši, příprava na duchovní obnovu nebo na pouť. Rodina je vskutku privilegovaným místem pro poznání Krista a setkání s ním. Náš milovaný papež František, který byl biskupem tohoto města, to vyjádřil se vší rozhodností: „Rodina je povolána k tomu, aby se setkávala k denní modlitbě, četbě Božího slova a ke slavení eucharistie, a tak rostla v lásce a stále víc se proměňovala v chrám, v němž přebývá Duch.“ (*Amoris laetitia* 29)

Drahé rodiny, chci vás povzbudit, abyste se stali protagonisty evangelizace! Argentinská církev vás potřebuje. Buďte oporou pro biskupy, pro faráře, pro pastorační pracovníky a pro katechety v jejich poslání. Životaschopnost této církve bude moci získat nový dech a nadšení, když budou rodiny oživované vírou, když zůstanou jednotné a když budou žít svou službou hlásání radostné zvěsti. Tak vaše rodiny zažijí obnovenou plodnost, budou-li prožívat své vlastní poslání vychovávat „jako skutečnou službu, jejímž prostřednictvím se předává a vyzařuje evangelium, až se sám rodinný život stane itinerářem víry a v jistém smyslu křesťanskou iniciací a školou následování Krista“ (sv. Jan Pavel II., *Familiaris consortio* 39).

Panně Marii, *Nuestra Señora de Luján*, a jejímu snoubenci sv. Josefovi svěřme všechny naše rodiny. Právě ve Svaté rodině nazaretské našel Boží Syn svůj domov na zemi; On ať nám žehná, aby se i naše domovy staly chrámem jeho přítomnosti.

Návštěva “Pequeño Cottolengo Don Orione di Claypole”, Buenos Aires

Pondělí 9. listopadu 2026

Argentinská vláda vyhlásila na pondělí celostátní svátek, aby lidé mohli sledovat papežskou návštěvu. Lev XIV. se nejprve vydal na jižním předměstí Buenos Aires, do centra Pequeño Cottolengo Don Orione v Claypole. Padesátihektarové „městečko milosrdenství“ pro lidi se zdravotním postižením a opuštěné založil v roce 1935 svatý Luigi Orione, jehož neporušené srdce je od roku 2000 uloženo v tamní kapli. Papež Lev se v kapli pomodlil a vyslechl svědectví klientek centra, na která pak odpověděl:

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Jsem velmi rád, že se mohu s vámi se všemi setkat. Děkuji za laskavá slova mons. Jorge Lugonesovi, biskupovi z Lomas de Zamora, a bratru Jorge Silanesovi, řediteli tohoto centra. Děkuji také Martě a Normě za jejich svědectví. Děkuji vám všem za hudbu a tak nadšené a radostné přivítání.

Existují místa – jako je tento dům – kde se láska projevuje nejen ve skutcích, ale ukazuje se v každém gestu, v každé tváři, v každém úsměvu a mohli bychom říci že dokonce i ve vzduchu, který dýcháme. Toto je „Piccolo Cottolengo": bratrské společenství s otevřenými dveřmi, kde k nám vše promlouvá o Boží lásce.

Svatý Luigi Orione, jeho zakladatel, si přál, aby toto místo bylo známé jako „město milosrdné lásky". Než ho vybudoval, modlil se a pracoval mnoho let, hluboce důvěřoval Boží prozřetelnosti a nechával se vést láskou k nejzranitelnějším ve společnosti, kteří byli často ignorováni a ponecháni sami sobě. Když si připomínám toto neklidné srdce dona Orione, otce a pastýře, vybavují se mi tři „města", kde také Ježíš dýchal svěží a zdarma daný vzduch lásky. Těmito třemi městy jsou Betlém, Nazaret a Betánie.

V Betlémě, což znamená „Dům chleba", byl Ježíš nalezl přijetí a pohostinnost, Maria a Josef o něj s láskou pečovali, mudrci i lidé pokorní a prostí jej přijali se zalíbením a úžasem. Můžeme říci, že v Betlémě je ve vzduchu láska k životu a že tato láska způsobuje, že chladná chudoba okolního prostředí se proměňuje v teplo domova. Je to místo, které respektuje důstojnost každé lidské osoby, doceňuje člověka a přijímá ho jako dar od Boha.

O několik let později se další město, Nazaret, stalo místem, kde se Ježíš učil být součástí rodiny a začlenil se do komunity, kde prospíval „moudrostí, věkem a oblibou u Boha i u lidí" (Lukáš 2,52) a kde se učil hodnotě práce a zodpovědnosti. Je to místo, které lidi neodstrkuje na okraj, ale začleňuje je do společenského života, oceňuje a rozvíjí jejich nadání a schopnosti, jak nám ukazuje Marta svým životem a knihou, kterou napsala.

Konečně v Betánii, kde Ježíš sdílel dar přátelství s Martou, Marií a Lazarem, zažil hodnotu opravdových a upřímných lidských vztahů, kde nikdo není marginalizován ani opuštěn, ale lidé si pomáhají, naslouchají, radí, sdílí víru a službu, bolesti a radosti. Betánie je v konečném důsledku místem, které pomáhá vystoupit z individualismu, kde se cítíme milováni a toužíme milovat druhé konkrétním způsobem. Místa jako jsou tato, jak nám Norma vyprávěla ve svém svědectví, dávají lidem pocit, že jsou přijímaní, opečovávaní a milovaní takoví, jací jsou.

Jak vidíme, Ježíš žil na místech, kde dýchal vzduch lásky; tam zažíval lásku rodiny, začlenění do komunity a bratrské přátelství, sdílel život se svými blízkými. Chtěl bych, aby nás tato krátká úvaha vedla k zamyšlení a vděčnosti za mnohá „města lásky" jako je toto Piccolo Cottolengo, kde evangelium nadále žije a je činné, tady a teď, v této překrásné zemi.

V této souvislosti bych rád citoval některá slova svého předchůdce, svatého Jana Pavla II., který při setkání se skupinou lidí s postižením řekl, že Boží láska je základem naší naděje a naší odvahy žít. „V Ježíši Kristu nám Bůh nepřekonatelným způsobem ukázal, jak miluje každého člověka a jak mu tím dává nekonečnou důstojnost. Právě ti, kdo trpí fyzickým nebo duchovním hendikepem, mohou poznat, že jsou Ježíšovými přáteli, které miluje výjimečným způsobem" (Angelus, Osnabrück, 16. listopadu 1980).

Drazí bratři a sestry, na toto setkání dnes přišlo mnoho obyvatel a pracovníků, řeholníků a řeholnic, rodinných příslušníků a dobrovolníků, kteří spolupracují na tomto velkém díle. V jejich zářivých pohledech vidím tolik blízkosti a trpělivosti; v jejich otevřených dlaních poznávám nespočetná gesta nezištné služby; v jejich štědrých srdcích vnímám tolik něhy a pochopení. Děkuji vám všem za vaše svědectví oddanosti a lásky k druhým.

Ušlechtilá práce, kterou zde každý den vykonáváte s tak velkou láskou, nasazením a oddaností, je pevným základem pro budování nového města: města lásky, soužití a míru. Jistě, „je to pomalejší, méně viditelný a méně okázalý projekt" než u jiných typů měst, ale „právě tuto perspektivu odhodlaného nasazení, toto staveniště naděje, nazýváme „civilizací lásky"" (Magnifica Humanitas, 185).

Hodnoty důstojnosti, integrace a bratrského přátelství, které jsou charakteristické pro místa jako je toto, mají mnoho co říct našim společnostem, často poháněným výhradně honbou za ekonomickým úspěchem nebo kultem tělesného vzhledu. Dnes bych rád zdůraznil, že vaše životy nejsou pro společnost přítěží. Jsou požehnáním, protože nám můžete pomoci nikdy nezapomenout, jaký je základ důstojnosti každé lidské bytosti a co je v životě skutečně důležité. Pokrok národa se měří také přijetím, které nabízí všem lidem s postižením a speciálními potřebami.

V této tak jedinečné chvíli bych vám rád popřál vše nejlepší, vám i této zemi. Ať je Argentina schopna konat velké skutky milosrdné lásky, jak to vidíme zde, kde Kristova láska vítězí nad individualismem a vyloučením. Představuji si tisíce mladých lidí, kteří se jako dobrovolníci zapojují do velkých dějin lásky, které upřímná a prostá víra argentinského lidu psala po staletí. Ať Argentina vychová novou generaci svatých milosrdné lásky! A proč byste takový nemohli být vy všichni? Kristova láska nás nutí! (srov. 2 Kor 5,14).

Drazí přátelé, i nadále s vírou a nadějí odpovídejme na všeobecné povolání ke svatosti (srov. Lumen Gentium, 11). I náš milovaný papež František si to přál a proto napsal: „Všichni jsme povoláni k tomu, abychom byli svatí tím, že budeme žít v lásce a že každá budeme vydávat svědectví v každodenních činnostech, ať už se nacházíme kdekoli" (Gaudete et Exsultate, 14). Vložme dary, které jsme obdrželi, do

služby těm nejmenším a nejpotřebnějším, každý podle svých schopností, aby se město lásky mohlo upevnit, rozšířit a bořit bariéry sobectví.

Promluva Svatého otce při slavení nešpor s argentinskými biskupy a synodními skupinami

Katedrála Nejsvětější Trojice, Buenos Aires, pondělí 9. listopadu 2026

Eminence, excelence,

vážení členové synodních skupin,

všichni bratři a sestry v Kristu Ježíši!

Přál bych si, abychom v tomto okamžiku modlitby společně v duchu prošli různými regiony této úžasné země. V každé z jejích provincií zapustila naše víra kořeny mezi různými národy a kulturami a dala život svébytným vyjádřením křesťanského života, aniž by ztratila jednotu, která se rodí z Krista. Pomysleme na severozápad, na tamní prostou víru a hluboké projevy zbožnosti. Pojďme k pobřeží s jeho velkými řekami a poli osetými pro budoucnost. Přesuňme se na severovýchod a nechejme se ohromit zdejšími úžasnými vodopády a širými plantážemi *yerba maté*, jehož užívání je tak typické pro celý *Cono Sur („Jižní cíp*" – *část Jižní Ameriky na jih od Brazílie; pozn. překl.*). Pohleďme na region Cuyo, kde vinice působí radost lidskému srdci. Přejděme přes pampy a oceňme moudrost člověka, který obdělává zemi. Vystupme na hory a z výšin obdivujme dary stvoření. Vydejme se na jih, jehož chlad a pouště nebrání vřelému přijetí víry.

V této zeměpisné a kulturní pestrosti nacházíme mateřskou přítomnost, která provází obyvatele této země a již vyjadřuje zdejší lid vřelou náklonnost v procesích a poutích, v cestách víry a zaslíbení pěšky i na koni, poezií, modlitbami a zpěvy, které stoupají ke cti jejího jména. Mluvím o Neposkvrněné Panně Marii, kterou tento lid vzývá nejrůznějšími osloveními: Nejsvětější Zázračná Panna, Naše Paní z Údolí, Růžencová Panna, Maria z Itatí, Naše Paní z Lujánu. Tak jako byla spojena s apoštoly v modlitbě, tak i dnes doprovází církev, která hlásá jejího Syna (srov. Sk 1,14). A v každém koutě této mariánské země, od největších měst po nejmenší vesničky najdeme bratry a sestry, kteří čekají na seznámení s radostnou zvěstí evangelia. Proto má zvláštní význam motto této apoštolské cesty: „Buďte všichni vítáni. Jděte a hlásejte!"

Když jsme v duchu prošli touto zemí a obnovili svou touhu jít a hlásat evangelium, obraťme svůj pohled na tuto katedrálu, v níž jsme se shromáždili. Prozřetelnost nám dopřála, že druhé nešpory Posvěcení baziliky sv. Jana v Lateránu, „matky a hlavy všech církví Města i světa", slavíme v této nádherné katedrále Nejsvětější Trojice, mateřském chrámě Buenos Aires, kde mimo jiné odpočívá tělo generála Josého Francisca de San Martín, otce vlasti.

Svátek Posvěcení lateránské baziliky nás zve k rozjímání nad tajemstvím církve coby chrámu zbudovaného na Kristu, nárožním kameni, v němž jsme my všichni povoláni coby živé kameny vytvářet duchovní příbytek (srov. 1 Pt 2,4–5). Skutečnost, že Svatý Jan v Lateránu je katedrálou římského biskupa, dává této oslavě zvláštní rozměr společenství s Petrovým stolcem; tento svazek je o to intenzivnější, když jej slavíme v této katedrále, jejíž katedra náležela našemu drahému papeži Františkovi, dříve než byl povolán stát se pastýřem všeobecné církve. Je to také pozvání pro všechny věřící, aby žili jednotu ve víře a v lásce a aby uznali, že každý ve křtu obdržel dary, které musí dát do služeb celé církve.

Toto společenství, které má svůj zdroj v tajemství Nejsvětější Trojice, spojuje biskupy mezi sebou navzájem a s Petrovým nástupcem a zjevuje se i v každé místní církvi, v níž je biskup spolu se svými kněžími a s věřícími, kteří jsou mu svěřeni, povolán, aby uchovával jednotu ve víře a v lásce (srov. LG 23).

To je důvod, proč bych chtěl zdůraznit svědectví výjimečných argentinských biskupů, kteří věděli, jak působit ve prospěch jednoty a pokoje, jako byli blahoslavení Mamerto Esquiú, Enrique Angelelli a Eduardo Pironio. „Jejich životy ukazují, jak může jedno a totéž poslání nabývat nejrůznějších podob v závislosti na čase a okolnostech, a vytvářejí školu pastýřské služby, zrozenou z historie naší církve. Světci nadále formují světce (srov. Žd 13,7)." (*list biskupům Latinské Ameriky a Karibiku* z 8. září 2026)

Církev, založená Ježíšem Kristem, je v něm „jakoby svátost neboli znamení a nástroj vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidstva" (LG 1). Tato jednota, kterou přijímáme jako dar, nás zavazuje také ke smíření. Reliéf na průčelí této katedrály, který znázorňuje shledání Josefa se svým otcem Jakubem a se svými bratry, nám připomíná, jak Bůh otevírá cesty životu dokonce i tam, kde lidé zaseli rozkol. Josef, který prošel utrpením vinou svých bratří, jim odpouští a stává se nástrojem záchrany pro ty, kteří na něm spáchali zlo. On sám poznává působení Boží prozřetelnosti v tomto bolestném příběhu: „I když vy jste proti mně strojili zlo, Bůh se rozhodl, že to poslouží k dobru." (Gn 50,20) Smíření vyžaduje všimnout si ran, odmítnout pomstychtivost a dovolit, aby Boží milost proměnila naše vzájemné vztahy. Naše poslání pastýřů od nás žádá, abychom neúnavně usilovali o to, aby všichni lidé, blízcí i vzdálení, poznali Krista a dokázali rozeznat v sobě navzájem bratry a sestry.

Pestrost této země se projevuje také v jejích místních církvích s vlastními tradicemi a pastoračními důrazy. V nich ve všech „je přítomna a působí církev Kristova" (srov. ChD 11). Jejich různost nachází svou jednotu v téže víře, ve svátostech a v církevním společenství. Všechny se účastní na poslání církve umožnit, aby radost evangelia pronikla ke všem lidem. Musíme proto střežit společenství, přijímat s láskou své oprávněné odlišnosti a pěstovat bratrství, aby naše jednota zviditelňovala Kristovu lásku a pomáhala mnoha lidem se s ní setkat.

Drazí biskupové, jak jsem vám nedávno napsal, „krom všech jiných odpovědností, které vyplňují naše dny, jsme byli posláni hlásat radostnou zvěst" (*list biskupům Latinské Ameriky a Karibiku* z 8. září 2026). Kéž je tedy hlásání Ježíše Krista i nadále centrem veškerého našeho pastoračního nasazení. Pečujme nadále o formaci pastoračních pracovníků, první hlásání a katechezi, liturgii a charitu. Je nezbytné, abychom společným postupem podporovali povolání ke kněžství a k řeholnímu životu, doprovázeli rodiny a starali se o ty, kdo žijí v chudobě, nemají práci či důstojný příbytek. „Kristova láska nás pobízí!" (2 Kor 5,14)

Mateřská péče církve nachází svůj nejkrásnější příklad v Marii, která na svatbě v Káně vytušila potřebu oněch novomanželů a obrátila se na Ježíše, aby mu ji předložila, a následně vyzvala služebníky, aby poslechli jeho slova (srov. Jan 2,3–5). Tatáž starostlivá péče se musí projevovat ve službě pastýřů, povolaných k rozlišování lidských skutečností ve světle evangelia, k naslouchání a porozumění konkrétním situacím těch, kdo jim byli svěřeni: nezaměstnaných, mladých lidí nucených k emigraci, seniorů žijících v osamělosti a marginalizovaných komunit; ale i těch, jejichž materiální potřeby jsou sice uspokojeny, kteří však zjevně a skutečně potřebují Boha, smysl a naději. Tolikrát jsme vyzýváni a voláni, abychom sdíleli radosti i utrpení svého lidu a odpovídali blízkostí a skutky, které si žádá evangelium tváří v tvář situacím, které potřebují naši pomoc.

Drazí bratři, podporujte iniciativy, které prospívají lidem svěřeným vaší pastýřské péči. Radujte se ze všeho, co povzbuzuje život vašeho lidu: poctivá práce, pozornost vůči nejpotřebnějším a instituce, které zodpovědně slouží společnému dobru. Doprovázejte i ty, kdo se v rámci církve nebo občanské společnosti nasazují pro integrální rozvoj každého člověka. Zatímco očekáváme nebeský Jeruzalém, který jsme nahlíželi v krátkém čtení, naděje na věčná dobra nás povzbuzuje, abychom hledali spravedlnost a pěstovali bratrské vztahy na této zemi (srov. GS 39).

Chtěl bych vás také povzbudit, abyste se svými synodními skupinami jako učedníci jediného Mistra pokračovali ve vzájemném naslouchání a rozlišování ve světle Božího slova a učení církve, co od vás žádá Duch Svatý pro službu dnešní Argentině. Kéž on sám je vám světlem a silou, abyste úctu k důstojnosti každého člověka a úsilí o všeobecné využití pozemských dober, přednostní opci pro chudé a péči o stvoření transformovali v konkrétní rozhodnutí (srov. *Magnifica humanitas* 14).

Papež František připomněl svou zkušenost z návštěvy poutního místa Matky Boží z Aparecidy na V. generální konferenci biskupů Latinské Ameriky a Karibiku a potvrdil, že mohl osobně shledat, „jak se biskupové – kteří se věnovali tématu setkání s Kristem, učednictví a poslání – cítili povzbuzení, doprovázení a v určitém smyslu inspirovaní tisíci poutníků, kteří každého dne přicházeli svěřit svůj život Panně Marii" (*homilie v Aparecidě* 24. července 2013). v této souvislosti bych vás chtěl povzbudit, abyste i nadále putovali cestou učení *Dokumentu z Aparecidy* jako cestou světla, která nás nadále společně vede tímto časem.

Drazí bratři, Maria, Matka Kristova a Matka naše, může být zvána „Boží příbytek mezi lidmi", neboť ve svém lůně přijala věčné Slovo, které se stalo tělem. *V ní* jako v obraze a počátku církve, která dosáhne své plnosti ve slávě, nahlížíme předobraz radosti, která nám byla slíbena, až bude Bůh věčně přebývat se svým lidem v nebeském Jeruzalémě (srov. LG 68). *Od ní* se učíme pozornosti vůči Boží vůli a poslušnosti k jeho Slovu i starostlivé péči o potřeby jeho dětí (srov. sv. Pavel VI., *Marialis cultus* 21). S ní toužíme jednoho dne přebývat v onom svatém městě, v němž nebude mít místo nic nečistého (srov. Zj 21,27).

Jí svěřme své starosti i své touhy, svou službu i své pastýřské poslání; prosme ji, ať se přimlouvá u svého Syna, jako to učinila na svatbě v Káně, aby nám dopřál to, čeho je nám zapotřebí, zvláště milost neustálého obrácení, které očistí naše srdce a připraví nás k účasti na věčné radosti ve svém království. Tak ať se stane.

Homilie Svatého otce při bohoslužbě na Náměstí před Vojenskou leteckou školou,

Córdoba, Argentina, úterý, 10. listopadu 2026

Drazí bratři a sestry:

Petrovo vyznání, které v průběhu dějin znovu zaznívá v jeho nástupcích, nám ukazuje tajemství Boha zjeveného v Kristu pro naši spásu. Poselství spásy, které nepřestává být aktuální a opírá se o přímluvu mnoha našich bratří ve víře, kteří nás nyní doprovázejí z nebe. Není náhodou, že země, která nás nyní hostí, je bohatá na plody svatosti; příklad těch, kteří nás na této cestě předešli, nás i nadále vybízí, abychom žili tak, jak žili oni, a obětovali svůj život, jako to Kristus učinil pro nás a jak to oni dokázali dokonale napodobit.

Město Córdoba, přirozený dědic prvního biskupského sídla ustanoveného v Argentině, bylo místem světců. Jeho kláštery a kostely, ulicemi a nemocnicemi procházeli mužové a ženy, kteří s láskou k Ježíši obětovali svůj život pro evangelium. V Argentině žili mužové a ženy, jako například Cura Brochero a Mama Antula – abychom uvedli jen dva příklady –, kteří byli povoláni Pánem a vysláni na misie, aniž by si přitom uvědomovali, jak mimořádný dosah bude mít jejich evangelizační práce; neboť my všichni křesťané jsme prostí služebníci a nemáme dělat nic jiného, než plnit svou povinnost (srov. *Lk* 17,10).

Radostná je tedy povinnost plnit poslání, které Pán svěřuje každému z nás. Ano, drazí bratři a sestry. Všichni jsme povoláni ke svatosti; naše práce na zemi směřuje právě k tomuto, k dosažení dokonalého sjednocení s Bohem. Toto povolání je navíc vždy misijní: krásu, kterou jsme poznali v Kristu, musíme zprostředkovávat ostatním (*contemplata aliis tradere*). Jako křesťané musíme „učit tomu, co je v souladu se zdravým učením" (*Tt* 2,1). V tomto smyslu se nyní ztotožňuji s pobídkou svatého Lva Velikého, jehož liturgickou památku dnes slavíme a pod jehož ochranu se svěřuji: „Uvědom si, ó křesťane, svou důstojnost, neboť máš podíl na Boží přirozenosti, a nechtěj se vracet k dřívější nízkosti zkaženým životem. Pamatuj, k jaké hlavě a k jakému tělu náležíš. Měj na paměti, že poté, co jsi byl vytržen z moci temnoty, byl jsi přenesen do světla a do království Božího" (*Kázání I o Narození Páně*, *PL* 54, 192–193).

Není lepší způsob, jak vyučovat, než jít příkladem vlastním životem, neboť „svět od nás očekává nasazení života a svědectví modlitby" (sv. Jan Pavel II., *Homilie*, stadion „Vélez Sarsfield" v Buenos Aires, 10. dubna 1987). To si žádá naprostou a bezvýhradnou oddanost Ježíši Kristu.

V tom spočívá svědectví svatých, a právě to nás naplňuje nadějí i uprostřed těžkostí.

Dnes, z Córdoby, geografického středu [vaší] vlasti, chceme děkovat Bohu za různorodé plody svatosti lidí, které Pán poslal do této argentinské země, kteří se zde narodili nebo tu prožili velkou část svého života. Stejně jako cordobské pohoří vyniká krásou a harmonickou rozmanitostí svých tvarů a odstínů, tak i svatí a blahoslavení se vyznačují tím, že obdrželi různá charismata a poslání. Jsou polyfonním příkladem všeobecného povolání každého pokřtěného ke svatosti, tedy k napodobování Krista. V tvářích svatých se [specificky] argentinským výrazem vyniká propojenost vášně pro evangelium a odhodlání budovat bratrskou a solidární vlast. Všichni tito svatí dokázali přijmout výzvy své doby a proměnit je v příležitost k hlásání Radostné zvěsti, a to nikoli abstraktně, ale skrze svůj život utvářený tak, aby byl věrohodným a účinným svědectvím Kristovy lásky.

Vzpomínejme s vděčností především na svatého Josefa Gabriela od Růžence Brochera (sv. José Gabriel del Rosario Brochero). Tento kněz opravdu miloval Pána a v modlitbě nacházel sílu k životu. Duchovní cvičení svatého Ignáce z Loyoly navždy změnily jeho život a utvářely jej podle Kristova vzoru, čímž se naplnilo to, co jsme se modlili v responsoriálním žalmu: „Doufej v Hospodina a čiň dobro" (*Ž* 36,3). Jen ten, kdo poznal přátelství s Ježíšem Kristem, je schopen ujmout se tohoto apoštolského úkolu; jen ten, kdo ví, že je milován Pánem, je schopen šířit jeho království lásky a spravedlnosti a vynakládat své síly na hlásání evangelia, bez jiných zbraní než kříž a svatý růženec.

Také María Antonia de Paz y Figueroa, okouzlená ignaciánskou spiritualitou, dokázala spojit kontemplaci s pomocí bližnímu, a byla si dobře vědoma, že nejlepším projevem lásky k druhému je přiblížit ho k Bohu. Jak nám připomínal František, můj ctihodný předchůdce, chudí potřebují Boha a člověka, který svým životem vyjadřuje sílu křesťanské lásky (srov. *Poselství k III. Světovému dni chudých*, 13. června 2019, 8). Pobízena a inspirována právě tímto, putovala Mama Antula po této zemi, aby mnoha lidem ukázala cestu do nebe. Její motto znělo: jít tam, kde Boha neznají, a nechat ho poznat.

Dva světci, dva příklady, dva způsoby ztotožnění se s Kristem, které On sám nechal povstat ve vašem kraji, z něhož Mu dnes vzdáváme poctu.

Spolu s nimi děkujeme Bohu také za mučedníky, kteří vyznávali svou víru až k oběti vlastního života, jako svatý Héctor Valdivielso Sáez a blahoslavení mučedníci ze španělské občanské války a z argentinských provincií La Rioja a Salta.

Děkujeme Pánu za dar, který udělil církvi, když jí dal pastýře podle svého srdce, jako jsou blahoslavení fray Mamerto Esquiú a kardinál Eduardo Pironio.

Zvláštní poděkování patří [osobnostem] zasvěceného života, zakladatelkám řeholních kongregací, jako je svatá Nazaria Ignacia a blahoslavené María del Tránsito Cabanillas a Catalina de María Rodríguez; a mnoha dalším řeholnicím, které se s vroucí láskou věnovaly výchově dětí a péči o nemocné, jako jsou blahoslavené María Ludovica de Angelis a Crescencia Pérez.

Svatý Boží lid se raduje rovněž z věřících laiků, kteří přijali zvěst evangelia, plně žili své křestní povolání a milovali Boha i své bližní v prostotě každodenního života, jako svatý Artémides Zatti a blahoslavení Ceferino Namuncurá a Laura Vicuña.

Drazí bratři a sestry, všichni tito svatí a blahoslavení již splnili své poslání na zemi. Dnes je na nás, abychom následovali zářivou stopu svatosti, kterou nám zanechali. Slavíme tuto svatou mši svatou za posvěcení argentinského lidu, za posvěcení vás všech. Otevřete svá srdce a kráčejte s Boží milostí a buďte svatí! - ve škole i na náměstích, v rodině i s přáteli, na venkově i ve městě, na farmě i v kanceláři. Jděte a zvěstujte evangelium!

Při této slavnosti máme před sebou obraz chudého Krista, který si Cura Brochero nechal vyřezat z lůžka bolesti a v jehož tváři jsou umělecky ztvárněny rysy tohoto národa. Nechme se oslovit jeho pohledem a ve stínu jeho kříže najdeme spásu a život, cestu k našemu vlastnímu posvěcení. Prosím Boha, na přímluvu svatého Lva Velikého, aby nám i nadále žehnal a dal nám milost, abychom nepřestávali vyznávat: „Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého" (*Mt* 16,16).

Setkání s biskupy, kněžími, jáhny, řeholníky a řeholnicemi, bohoslovci a pastoračními pracovníky

Katedrála Nanebevzetí Panny Marie v Córdobě, úterý 10. listopadu 2026

Drazí bratři a sestry v Ježíši Kristu,

Nejprve bych rád poděkoval kardinálu Rossimu za jeho slova, stejně jako těm, kdo se podělili o svá svědectví, a všem vám za vřelost, s níž jste mě přijali. Je pro mě velkou radostí být dnes mezi vámi, kteří jste zasvětili svůj život službě Pánu a jeho lidu.

Při poslední písni řada z vás mávala rukama na hlavou - nevím, zda to byl pozdrav pro mě nebo jste doprovázeli zpěv. To jsou ruce, které Ježíš hledá, hledá vaše ruce, aby pokračoval ve svém poslání.

Při přípravě této promluvy mi přišla na mysl *Duchovní cvičení* (*dílo sv. Ignáce z Loyoly, pozn. překladatele*), která zaujímají tak významné místo v dějinách této země. Byla to šťastná souhra okolností, že jsme slyšeli sestru Marii Elisabeth vzpomínat na jedno z rozjímání těchto cvičení. V době, kdy se jejich praxe téměř vytratila, Mama Antula procestovala obrovské vzdálenosti, aby zajistila, že zůstanou dostupná všem. O několik desetiletí později, se pro svatého faráře Brochera staly ústředním prvkem jeho služby, když se svými krajany překročil hory a došel až do tohoto města, aby každý mohl zažít osobní setkání s Bohem. V nedávné době argentinský jezuita, papež František, s sebou přinesl bohatství ignaciánské spirituality a sdílel ho s univerzální církví.

Také dnes se kněží, bohoslovci, členové řeholních řádů a laici nadále uchylují do ticha, aby se v Boží přítomnosti ptali, co si Bůh přeje pro jejich život. Rád bych proto, aby nás dnes odpoledne provázely některé otázky z těchto cvičení. Svatý Ignác začíná *východiskem a základem* (viz č. 23). První otázka tedy zní: Proč jsme tady? Povolání předchází jakoukoli zodpovědnost, službu nebo úkol. Jednoho dne Kristus vstoupil do našich životů, povolal nás a my jsme pochopili, že stojí zato ho následovat. Všechno, co přišlo potom, by mělo i nadále vyvěrat z onoho počátečního „ano".

S postupem let se může stát paradoxní věc: intenzivně pracujeme pro Boha a věnujeme stále méně času tomu, abychom byli s Ním. Stále sloužíme, slavíme a staráme se o mnoho nezbytných věcí, ale riskujeme, že se budeme více spoléhat na to, co vykonáme, než na Toho, pro koho to děláme. *Východisko a základ* slouží k tomu, aby se věci vrátily na své správné místo: náš život patří Bohu a nachází svůj pravý řád pouze tehdy, když on je středem všeho ostatního. Vraťme se tedy jednoduše k eucharistii, k naslouchání Slovu a k onomu osobnímu společenství s Pánem, které vše ostatní udržuje. Oživme oheň, který kdysi zapálil naše povolání, a nedovolme, aby ho uhasily momentální tlaky, únava nebo rutina.

Během cvičení pak čelíme dalším otázkám, kterým se nemůžeme vyhnout: V čem jsme ztratili řád? Jakým způsobem jsme vůči Bohu nedostateční? (viz č. 32–43). Po mnoha – nebo i jen několika – letech strávených přitakávání Mistrovi si můžeme zvyknout na postoje, které by nás dříve znepokojovaly: tvrdost vůči druhým, odpor k tomu, když jsme korigováni, rivalitu, nebo dokonce na náklonnost, hříchy či připoutanosti, které nás krůček po krůčku zbavují svobody. A může se stát něco ještě závažnějšího. Můžeme se naučit všechno to ospravedlňovat a nacházet „důvody" – pastorační, komunitní nebo osobní – pro chování, o kterém víme, že není správné.

Ve svých povinnostech selháváme také tehdy, když nekonáme dobro, které můžeme udělat: když přestáváme trpělivě naslouchat, když si volíme pohodlí nebo když mlčíme před něčím, čemu bychom se měli postavit. Neexistuje věk, kdy bychom se mohli považovat za osvobozené od potřeby obrácení. Musíme zpytovat své svědomí, přistoupit ke zpovědi a zachovat si pokoru nezbytnou k tomu, abychom se mohli napravit. Drazí bratři a sestry, jasně a odvážně uznejme, kde jsme nebyli Bohu věrní, a všechno předložme jeho milosrdenství.

Teprve poté, co pohlédneme zpříma na svůj hřích, nás svatý Ignác přivádí před Krista, *Věčného Krále* (viz č. 91–98), který nás stále volá a posílá. Pán ví, co v sobě neseme, a rozhodl se nám důvěřovat (viz 2 Kor 4,7). Otázkou tedy není, jak moc jsme ho zklamali, ale zda mu nadále zůstáváme k dispozici. Na počátku povolání máme tendenci nabídnout všechno. Jak roky plynou, objevují se osobní preference a pohodlné oblasti a s nimi i určitá představa o tom, jak bychom si přáli, aby se náš život odvíjel. Může nás Pán stále poslat tam, kam jsme neplánovali jít? Může nás požádat, abychom zanechali za sebou věci, kterým jsme se léta věnovali, nebo abychom přijali úkol, který bychom si sami nikdy nevybrali?

Toto je svoboda, která se postupně očišťuje rozjímáními o *dvou praporech*, o *třech dvojicích lidí* a o *volbě* (viz č. 136–189): naučit se rozpoznávat, co nás svazuje, co ovlivňuje naše rozhodnutí a do jaké míry jsme ochotni dovolit, aby Bůh jednal v našem životě. Jsme ve skutečnosti posláni k lidu a musíme se ptát, co jsme povoláni mu nabídnout. Drazí bohoslovci, naučte se dívat na věci Božíma očima a nechte se

evangelizovat jeho lidem. I ti, kteří mají méně, nás mohou hodně naučit: jak to Julián objevil během mše svaté.

Církev putující v Argentině má bohatou a živou citlivost pro sociální potřeby svých dětí. Z toho vzešlo mnoho velkorysých forem blízkosti k těm, kdo trpí. Tato blízkost nás však musí pohánět dál, protože každý člověk, kterému sloužíme, je povolán setkat se s Kristem a nechat se jím proměňovat. Papež František to vyjádřil slovy, která si zaslouží být připomínána: „Nejhorší diskriminací, kterou chudí trpí, je nedostatek duchovní pozornosti" (Apoštolská exhortace *Evangelii gaudium*, 24. listopadu 2013, 200).

Hlad a nespravedlnost jsou naléhavé záležitosti, které vyžadují odpověď, stejně jako nemoc, osamělost, nezaměstnanost a nedostatek důstojného bydlení. Křesťanská láska vážně vnímá, že se jí toto všechno dotýká. Zároveň nesmíme nikdy zapomenout, že ti, kdo trpí, od nás potřebují přijmout největší dar, který církev má: Ježíše Krista. Můj drahý předchůdce to vyjádřil obzvláště jasně: „Církev není obchod, není to humanitární organizace, církev není nevládní organizace, církev je poslána, aby všem přinášela Krista a jeho evangelium [...]. Pokud by se snad někdy stalo, že by církev nepřinášela Ježíše, byla by to mrtvá církev!" (František, Generální audience, 23. října 2013). Jak velké je tedy naše povolání! Být nositeli Kristovy přítomnosti, umožňovat setkání s ním skrze Slovo, svátosti a blízkost, která pomáhá druhým rozpoznat jeho přítomnost v jejich životech. Lidé svěření vaší péči touží přijmout od vás to, co pro ně církev po staletí ochraňuje.

Po *volbě* vedou cvičení ty, kteří jimi procházejí, k tomu, aby provázeli Krista v jeho *utrpení* (srov. č. 190–217). Ti, kdo se rozhodli následovat Pána, se tak učí zůstat s ním, když je následování vede ke kříži (srov. Lk 9,23). I naše povolání zná takové okamžiky: když nejsou vidět plody, když služba něco stojí a když věrnost již není podpírána počátečním nadšením. Mnozí z vás dobře znají tuto náročnou formu věrnosti: pokračovat v modlitbě, když se modlitba stala vyprahlou, a pokračovat ve službě, když se navzdory veškerému úsilí zdá, že se nic nemění. Existují etapy v kněžském a zasvěceném životě, ve kterých pouhé „setrvání" samo o sobě představuje velmi konkrétní formu darování. I uprostřed otázek a únavy člověk stále říká svým životem: „Zde jsem."

Svatý Héctor Valdivielso, první argentinský světec, je vzorem takové věrnosti. Bylo mu pouhých dvacet čtyři let a nedlouho potom, co zakončil svá každoroční duchovní cvičení, mu to, co přednesl Bohu, posloužilo jako opora ve zkoušce. Jeho modlitba se tak proměnila ve svědectví a toto svědectví vyvrcholilo prolitím krve.

Existují však i jiné způsoby, jak být svědkem a vytrvat uprostřed utrpení. Laura a otec Martín mě přiměli k zamyšlení nad mou nedávnou hospitalizací. Myslím také na kněze Brochera, který navzdory slepotě a malomocenství nadále sloužil svému lidu. V naší době je myšlenka využívat technologie k vydávání svědectví o víře také úžasná: buďte tvořiví a nacházejte nové způsoby hlásání. Pamatujte, drazí přátelé: to, co evangelizuje, je způsob, jakým žijeme své povolání. Ani věk, ani tělesná omezení nemohou uhasit horlivost; našich sil může ubývat, ale Boží moc nikdy.

A tato moc se zjevuje ve Zmrtvýchvstání Pána. Svatý Ignác proto vede exercitanta ke Zmrtvýchvstalému a vyzývá ho, aby rozjímal nad tím, jak Kristus vykonává "úřad těšitele" (viz č. 224). Učí nás tak rozlišovat, kde Mistr pracuje, a čerpat z toho energii pro návrat k našemu poslání. Církev putující v Argentině je také povolána k tomu, aby si kladla otázky, s vděčností rozpoznávala, co v ní Bůh koná, a zároveň se ptala, kde si Bůh přeje otevřít nové cesty. Zmrtvýchvstalý už tam je a jde před námi (srov. Mt 28,7).

V závěru cvičení nás *nazírání k nabytí lásky* vede k zamyšlení nad tím, co jsme od Boha přijali (viz č. 230–237). Tváří v tvář tak hojným darům nás svatý Ignác nabádá k odpovědi: „Vezmi si, Pane, a přijmi..." (viz č. 234). Cesta cvičení se tak uzavírá tam, kde všechno začalo: životem, který je opět dán Bohu k dispozici, se všemi jeho možnostmi i omezeními. Otázka, na kterou se dnes můžeme snad pokusit odpovědět, tedy zní: „Může se mnou Pán i nadále počítat?" Pokud je odpověď „ano", pak před sebou máme ještě mnoho věcí. Neztrácejme odvahu! Ježíš kráčí se svou církví a činí životy těch, kteří se svěřují do Jeho rukou, plodnými.

Argentina dobře ví, co Bůh může udělat s těmi, kteří se mu dávají k dispozici. Mama Antula přišla do Buenos Aires bosá a pouze s křížem v ruce: měla velmi málo, a přesto měla vše, co potřebovala, aby začala. Brochero pokračoval v kázání, i když jeho vyčerpání často sledoval jen Bůh a jeho mula. Blahoslavený Zefirín zemřel a neměl ani devatenáct let, nestihl zestárnout, ale rozhodně měl čas jasně prohlásit, pro koho chce žít. Bůh i nadále vylévá svou milost a chce se na vás spolehnout, abyste ji šířili od města La Quiaca až po město Ushuaia (*město La Quiaca je nejsevernějším městem Argentiny, Ushuaia naopak nejjižnějším, mezi nimi je vzdálenost téměř 4300 km, pozn. překladatele)*, a dokonce až na samotný konec světa (srov. Mk 16,15).

Mějte odvahu podívat se na Argentinu Božíma očima! Sněte o mladých lidech, kteří se ptají, zda je Kristus volá; o farnostech, které jsou živými společenstvími víry; o řeholních rodinách, které si uchovávají odvahu svých zakladatelů; o seminářích a noviciátech, které formují světce... Sněte o církvi, která i nadále „dělá rámus", jak vás o to žádal váš krajan papež František (viz Setkání s mladými Argentinci, 25.

července 2013). „Rámus", který dolehne do každého koutu země a nechá všude rozeznít evangelium Ježíše Krista.

Drazí bratři a sestry, pokud nás cvičení něčemu učí, pak tomu, že po přezkoumání svých životů v Boží přítomnosti se musíme vrátit jako proměnění lidé. Vraťme se do našich společenství s nadějí, svobodou a touhou nadále sloužit. Možná neuvidíme všechno, čemu Bůh dá vyklíčit z toho, co dnes zaséváme, stejně jako to neviděli ti, kteří přišli před námi, ale bez jejich zápalu bychom tu dnes nebyli.

Kéž v nás Bůh najde muže a ženy ochotné následovat ho a nechat se utvářet jeho láskou: lidi, kteří se nevzdají, dokud nedosáhnou svatosti. Pán v této zemi vykonal veliké věci a jsem přesvědčen, že jich vykoná ještě mnohem víc. Kéž nás Panna Maria z Lujánu doprovází na cestě a pomáhá nám, abychom svými životy říkali Pánu, že s námi může i nadále počítat. Děkuji.

Promluva Svatého otce při vigilii s mladými, Monumento de los Españoles, Buenos Aires

Drazí mladí, drazí přátelé: všichni vítejte!

Jaká je to radost vrátit se sem a setkat se s vámi! Dobrý večer!

Na Památníku Španělů jsou sochy, které představují čtyři velké oblasti Argentiny: Andy, Chaco, Pampu a Río de la Plata. Jak je krásné, že z těchto krajů přichází tolik mladých lidí! Všechny vás srdečně zdravím.

Děkuji za vřelé přivítání i za vaše otázky a svědectví. Děkuji také Garcíovi Cuervovi, arcibiskupovi tohoto města, za slova, která ke mně pronesl. Přáli jsme si toto setkání zahájit jedním znamením: ohněm našich svící. Naslouchejme tomu, co nám říká Ježíš: „Oheň jsem přišel vrhnout na zem, a jak si přeji, aby už vzplanul!" (Lk 12,49). Je to oheň jeho lásky, živený Duchem Svatým, který očišťuje naše srdce a učí nás milovat.

Chtěl bych vám nyní povědět o jiném ohni: o ohni jedné pece v Babylóně. Kniha proroka Daniela (srov. 1,3–7.17–20; 2,49; 3,1–93) nám vypráví příběh tří mladíků: Ananiáše, Azariáše a Misaela. Žili v té zemi ve vyhnanství, naučili se tam jinému jazyku, dostali nová jména a získali místo ve správě království. Měli život před sebou. Až přišel den, kdy se museli rozhodnout, komu dají své srdce. Král Nabukadnezar vztyčil obrovskou zlatou sochu a nařídil, aby se před ní všichni vrhli na zem. Kdo by to neudělal, měl být vhozen do rozpálené ohnivé pece. Představte si tu scénu: zástup lidí, který se sklání před tím kolosem, a jen tři mladíci zůstávají stát.

Král jim nabídl poslední možnost. Stačilo by jediné gesto, aby mohli v klidu žít dál. Odpověděli, že Bůh je může z ohně vysvobodit, ale dodali: „i kdyby nás nevysvobodil" (Dan 3,18), nebudeme tu sochu uctívat. Kolik svobody je v této odpovědi! Nevěděli, co se stane. Znali trest, který je čekal, ale věděli, že štěstí najdou jedině v Bohu.

„Neklekejte před tím, co vám nemůže dát život! A pokud jste někdy padli, znovu vstaňte!"

Drazí přátelé, i dnes se tyčí modly, které si nárokují naše uctívání: úspěch za každou cenu, peníze, posedlost fyzickým vzhledem, popularitou nebo bezuzdnou honbou za požitky. Někdy můžeme ve snaze získat uznání druhých dokonce lhát, zradit nebo někoho ponížit na sociálních sítích. Závist nám může bránit v tom, abychom se radovali z dobra druhých, a sobectví nás může přivést k tomu, že s lidmi zacházíme jako s věcmi. Jsou i tací, kteří vydělávají na nabídce požitků, které nás nakonec zotročí, jako je pornografie a různé návykové látky. Augustin nám řekl: „Dnes stojím na nohou." Jak silná jsou tato slova, když si připomeneme tři mladíky z Babylóna! I vy jste povoláni stát zpříma před modlami naší doby. Neklekejte před tím, co vám nemůže dát život! A pokud jste někdy padli, znovu vstaňte! Nedovolte ničemu a nikomu, aby vám vzal svobodu, kterou vám dal Bůh.

Během Světových dnů mládeže v Lisabonu pronesl papež František slova, která obletěla svět: „Všichni, všichni, všichni" (Uvítací slavnost, 3. srpna 2023). Pronesl je s tou jemu vlastní naléhavostí, jako člověk, který se chce ujistit, že nezůstal nikdo, kdo by je neslyšel. Těmito slovy bych se chtěl inspirovat, abych promluvil o tom, co znamená žít jako Ježíšovi učedníci: všichni ke Kristu, všichni s Kristem, všichni jako Kristus.

Především všichni ke Kristu. Mezi vámi jsou ti, kteří vyrostli blízko Ježíše, i ti, kdo ho teprve teď začínají hledat; ti, kdo se už dlouho nemodlí, kdo se vzdálili od církve nebo byli zraněni lidmi, kteří je měli doprovázet. Každému z vás bych chtěl říci: v církvi je pro tebe místo! S tvými otázkami, s tvými ranami i s tvým příběhem. Toto je i tvůj domov. Nemusíš předstírat, že je všechno v pořádku, ani čekat, až si dáš život do pořádku, abys mohl přistoupit blíž.

A tobě, kdo si myslíš, že je už příliš pozdě začít znovu, bych chtěl říci: vítej! Nezáleží na tom, kdo jsi nebo co jsi udělal: Ježíš Kristus tě zná, miluje tě a chce, abys mu byl nablízku.

V Guadalupe jedna otázka změnila život: „Kdo ti řekl, že je příliš pozdě?" Chtěl bych ji dnes večer zopakovat těm, kdo si myslí, že se vzdálili až příliš, i těm, kterým kdysi dali pocítit, že pro ně v církvi není místo. Pán hledá i vás! Vzpomeňte si na Zachea. Vylezl na strom, aby viděl Ježíše, a zjistil, že Ježíš ho hledal jako první. Zavolal ho jménem a chtěl zůstat v jeho domě! Toto setkání ho přivedlo k tomu, aby

napravil křivdy, kterých se dopustil (srov. Lk 19,1–10). Nikdo nepadl tak hluboko, aby ho Kristus nemohl pozvednout. Kéž mají naše společenství vždy otevřené dveře; kéž dokážou přijmout ty, kdo přicházejí s otázkami, pomáhat trpícím a s trpělivostí doprovázet ty, kdo hledají Boha.

Vraťme se k Babylónu. Tři mladíci byli svázáni a vhozeni do pece. Plameny šlehaly s takovou prudkostí, že zasáhly i ty, kdo rozsudek vykonávali. Král však spatřil něco nepochopitelného: vhodil tam tři muže, a nyní viděl čtyři, kteří svobodně kráčeli uprostřed plamenů. Pán poslal svého anděla, aby je chránil. Vhodili je tam svázané, a oni teď kráčeli svobodní! Král je odsoudil k ohni, ale Bůh je neopustil. Zde je naše druhé „všichni": všichni s Kristem.

My známe plnost tohoto činu. Lidstvo bylo kvůli hříchu podrobeno smrti, ale Bůh nám vyšel vstříc. Boží Syn se stal člověkem, sdílel naše utrpení a nesl naše hříchy. Z lásky k nám dal svůj život na kříži a třetího dne vstal z mrtvých. Ježíš Kristus žije! Přemohl smrt a osvobodil nás z její moci!

Drazí mladí: Kristus nás miluje a chce nám dát účast na svém vlastním životě. Slíbil, že zůstane se svými učedníky až do konce světa (srov. Mt 28,20). Kristus vám nabízí život, který vám nemůže vzít ani smrt! V tom příběhu je jeden detail, který mě dojímá. Z ohnivé pece Azariáš pozdvihl modlitbu: přijmi „naše zkroušené srdce a našeho poníženého ducha" (Dan 3,39). Ten mladík se vzepřel králi, a přesto před Bohem uznával, že potřebuje prosit o milosrdenství. Jak obdivuhodná modlitba! I my ji potřebujeme. Všichni známe tu vzdálenost, která někdy bývá mezi dobrem, po němž toužíme, a našimi rozhodnutími. A všichni se potřebujeme obrátit.

Kristus nás miluje takové, jací jsme, ale jeho láska je příliš veliká na to, aby nás ponechal v zajetí hříchu, toho, co nás ničí. Oheň, který přinesl, má sílu roztavit naše okovy a vrátit nám svobodu milovat. Jsou zde rány, které je třeba zahojit, pochybení, která je třeba uznat, a pokud je to možné, i škody, které je třeba napravit. Nechte se Kristem proměnit! Nebojte se přistoupit ke svátosti smíření. Jak dobře člověku dělá vědět, že naše hříchy mohou být odpuštěny! Modlete se, čtěte evangelium, přistupujte k eucharistii. Tam na nás čeká Ten, který za nás dal svůj život.

„Všichni jako Kristus!"

Uprostřed pece začali ti tři mladíci zpívat. Vyzvali nebesa a hvězdy, hory, řeky i všechny živé tvory, aby dobrořečili Pánu. Řekli dokonce: „Ohni a žáre, velebte Pána, chvalte a oslavujte ho navěky." (Dan 3,66). Zvali samotný oheň, který je obklopoval, aby se připojil k jejich chvále! Jejich píseň se rozšiřovala tak, aby zahrnula celé stvoření. Rád si představuji, že tato píseň pokračuje a že každá generace k ní může připojit svůj vlastní hlas. Jak krásné by bylo, kdyby se všechno, co děláme, mohlo stát chválou! Možná bychom dnes mohli zpívat: Umění a kulturo, dobrořečte Pánu. Hry a sporty, dobrořečte Pánu. Vědo a technologie, dobrořečte Pánu. Sítě a obrazovky, dobrořečte Pánu. Hudbo a fotbale, dobrořečte Pánu. Ať všechno, co existuje, dobrořečí Pánu a chvalozpěvy ho oslavují navěky! Na začátku příběhu Nabukadnezar nařídil, aby všichni uctívali jeho sochu. Na konci tito mladíci zvali všechny, aby dobrořečili Pánu. Král musel vyhrožovat, aby dosáhl toho, že se mu pokloní; mladíci, kteří neměli jinou moc než svou víru, zvali celý vesmír, aby se s nimi podělil o jejich radost. A tak docházíme ke třetímu „všichni": všichni jako Kristus.

Drazí mladí, kdo našel Krista, je povolán žít jako on (srov. 1 Jan 2,6). A právě k tomu bych vás chtěl dnes večer pozvat: abyste byli svatí! I svatí znali své slabosti, ale byla to Boží milost, která proměnila jejich životy a naučila je milovat. Ježíš nám ukázal cestu: „Jako jsem já miloval vás, tak se navzájem milujte i vy" (Jan 13,34). Toto „jako" v sobě skrývá obraz, na který bychom nikdy neměli zapomenout: Ježíše klečícího u nohou svých učedníků, aby jim je umyl. Pán všech se stal služebníkem všech!

„Kéž jsou vaše životy jako stránky evangelia, psané inkoustem milosrdenství..."

I vy můžete umývat nohy svým bratřím. Podělte se o chléb s hladovými, otevřete své dveře těm, kdo nemají domov, navštěvujte nemocné a ty, které nikdo navštívit nechce. Existují i utrpení, která nejsou vidět: člověk, který potřebuje radu nebo napomenutí, někdo, kdo čeká na slova útěchy, jiný, který potřebuje cítit, že je milován. Kolik příležitostí nám Pán nabízí, abychom byli jako on! Kéž jsou vaše životy jako stránky evangelia, psané inkoustem milosrdenství, aby ten, kdo se s nimi setká, mohl ve vás rozpoznat stopu Ježíšovy lásky a radosti. Tato radost se rodí z přátelství s ním a pobízí nás, abychom ho nesli druhým. Vzpomeňte si na emauzské učedníky. Když poznali Zmrtvýchvstalého při lámání chleba, řekli si: „Což nám nehořelo srdce, když s námi cestou mluvil?" (srov. Lk 24,32).

Ještě téhož večera se vrátili do Jeruzaléma. Nemohli si nechat pro sebe radost z vědomí, že Kristus žije! Na začátku jsem vám řekl: „Vítejte!" Nyní vám jako Petrův nástupce svěřuji druhou část našeho motta: „Jděte a hlásejte!" Jděte do svých měst a vesnic, do každého kouta i na každou periferii. Kéž ten, kdo se cítí daleko od Boha, skrze vás objeví, že ho Kristus hledá.

Nyní požehnám kříž, který bude putovat vašimi společenstvími. Jak bude tento kříž putovat z ruky do ruky, ať se také ze srdce do srdce přelévá oheň Kristovy lásky. Kéž vás na této cestě vždy provází a vede Panna Maria Lujánská: všichni ke Kristu, všichni s Kristem, všichni jako Kristus! Jděte a všem hlásejte radostnou zvěst!

Návštěva federálního vězeňského komplexu v Buenos Aires, středa 11. 11. 2026

Drazí bratři, dobrý den,

jsem velmi rád, že jsem dnes tady společně s vámi. Děkuji vám za přijetí a za příležitost prožít toto setkání. Jsem vděčný arcibiskupovi z Buenos Aires, mons. Jorge Ignaciovi Garcíovi Cuervovi; ministryni národní bezpečnosti Alejandře Monteolivové; ministru spravedlnosti Juanu Bautistovi Mahiquesovi; a řediteli vězeňské služby, generálnímu prefektovi Fernandu Martínezovi, stejně jako kaplanovi, otci Matíasovi De Martinimu. Mé hluboké uznání směřuje také ke Cristianovi, Maximilianovi a Reinaldovi, kteří se s námi všemi podělili o svá svědectví.

Rád bych se s vámi zamyslel nad tím, co je nám všem jako lidským bytostem společné: zkušenost s omezeními. Společnost často vykresluje vše, co představuje omezení – neschopnost, nemoc, stáří a utrpení – jako vadu, kterou je třeba napravit, a nabízí nám řadu zjednodušení, v nichž bychom si v jistém smyslu mohli myslet, že jsme „nesmrtelní" (srov. encyklika *Magnifica Humanitas*, 15. května 2026, 118). Projevuje se to v některých negativních jevech, které nám nejsou zcela cizí: pomysleme na pocit všemohoucnosti vyvolaný drogami, na iluzorní moc, která pramení ze snadno získaných peněz, na zbabělé bezpečí, které hledáme tím, že ubližujeme těm nejzranitelnějším, a na beztrestnost, která pramení z korupce.

Svá omezení si častokrát uvědomujeme skrze hřích a jeho důsledky: ať už jde o chybu, utrpení následkem nemoci nebo smrt milované osoby. „V průběhu let v sobě neseme zkušenosti, které v nás zůstávají jako jizvy – vzpomínky na cestu utvářenou svobodou i selháními, sny i zklamáními" (tamtéž, 120).

Samozřejmě zlo, které doléhá na srdce člověka, ničí společnost a životy mnoha lidí a někdy dosahuje až nelidskosti. Nicméně „i když se lidé sami zbavují lidskosti a působí tragédie, stále svítí malé světlo, [...] které může být s Boží milostí znovu zažehnuto na cestách obrácení a smíření" (tamtéž, 121).

Drazí bratři a sestry, to znamená, že i uprostřed toho nejhlubšího zla, bolesti a selhání – ať už prožitých, nebo způsobených – představuje situace, kterou prožíváte, jedinečnou příležitost začít ve svém životě znovu, jak to zaznělo ve svědectvích. Lidské bytosti totiž nevzkvétají *navzdory* svým omezením, nýbrž často právě *skrze ně* (srov. tamtéž, 118). Právě v okamžicích, kdy se omezení v našich životech stávají hmatatelnými, můžeme objevit novou moudrost, vnímat blízkost druhých a pocítit Pánovu přítomnost (srov. tamtéž, 119).

Čas strávený v tomto zařízení může představovat příležitost k novému začátku: příležitost ke smíření s Bohem a k nebojácnému opětovnému začlenění do vlastní rodiny a společnosti. Zkušenost, že se ocitneme na hraně, "je-li skutečně přijata, nás neumenšuje, ale otevírá v nás rozpoznání tváře Boží i tváře druhých" (tamtéž, 122).

Toto místo svou strukturou a organizací ukazuje tvrdost odnětí svobody: nemožnost svobodně vycházet ven, každý den obejmout své děti a zkušenosti s dalšími formami deprivace. Představuji si vaše bezesné noci strávené steskem po blízkých nebo přemýšlením o těch, kterým jste možná ublížili. Vím o vašich zklamáních: nenašli jste pomocnou ruku, někoho, kdo by vám důvěřoval nebo vám pomohl postavit se na nohy a jít dál právě ve chvíli, kdy jste to nejvíce potřebovali. Může se totiž zdát, že tohle všechno je otevřená rána, která se nikdy nezahojí.

Právě z tohoto důvodu bych rád zdůraznil, že vězení je také místem hluboké změny a obrácení: cesta růstu, učení a získávání nových dovedností a znalostí. Je to místo, kde jsou lidé, kteří poté, co zažili lidskou křehkost v její nejbolestivější podobě, dokázali proměnit poušť své existence v úrodnou zahradu. S Boží milostí je možné přejít z absolutní tmy k rozsvícení malých světel naděje. Jiskry (naděje) se pak šíří ven: k vašim rodinám, k těm, kteří zde pracují, a k celé společnosti.

Myslím především na rodinné příslušníky. Také oni doufají v ony zářivé paprsky, které jim mohou pomoci jít dál, a potřebují je. Rád bych se jim řekl pár slov. Drazí otcové a matky, drahé manželky a děti, drahé rodiny uvězněných, rád bych vám připomněl, že když Ježíš Kristus hovořil o zásadním významu lásky, ztotožnil se s člověkem ve vězení (srov. Mt 25,36). Dříve než obětoval svůj život, aby nás spasil, byl i on zbaven svobody, ačkoli byl zcela bez hříchu (srov. Jan 18,12). Proto se k němu musíme obrátit a modlit se za naše blízké, kteří jsou ve vězení. Od něho, který sám poznal vězení, musíme uvězněným vyprostit dar síly a moudrosti, aby tento čas samoty a izolace nebyl marný, ale mohl se proměnit v čas milosti a spásy (srov. Tt 2,11).

Zaměstnancům vězeňské správy, všem pracovníkům a dobrovolníkům, kteří pracují ve věznicích této země, a pastoračním pracovníkům, kteří je navštěvují, bych rád připomněl, že tato výzva – která vás může vést například k myšlence, že se nikdy nic nezmění k lepšímu, nebo k pocitu bezmoci tváří v tvář „strukturám hříchu" (sv. Jan Pavel II., encyklika Sollicitudo Rei Socialis, 30. prosince 1987, 36) a smrti, nebo dokonce tváří v tvář podvodům a korupci, které nezmizí, ale projevují se v různých formách agrese – představuje také příležitost k růstu a k překonání protivenství. Drazí bratři a sestry, pamatujme na to, že navštěvovat uvězněné je skutkem milosrdenství, ke kterému jsme všichni povoláni. Povzbuzuji vás, abyste zůstali pevní ve víře a zakotveni v křesťanské naději, abyste čelili mnoha výzvám, které se každý den objevují, a abyste pomohli učinit toto prostředí lidštějším a respektujícím, a abyste konkrétně napomáhali resocializaci a návratu lidí do společnosti.

Promluva Svatého otce na setkání s peruánskými biskupy

Kaple biskupského paláce, Lima, čtvrtek 12. listopadu 2026

Drazí bratři!

děkuji za slova, jimiž mě jménem vás všech přivítal Carlos Enrique García Camader, biskup Lurínu a předseda biskupské konference, i za vaše modlitby za mé uzdravení. Někteří z vás vědí, že byli jistí „Tomášové", kteří říkali: „On nepřijde", „To nezvládne". Ale Bůh je veliký a jeho milost je větší než my všichni. A upřímně řečeno, jsem velmi rád, že tu mohu být mezi vámi.

Děkuji Bohu, že nám tato příležitost umožňuje pokračovat v tomto dialogu mezimezi námi jako mezi bratry biskupy. Před několika měsíci jste byli v Římě na *visita ad limina*. Nyní se setkáváme zde.

Děkuji Bohu, že nám umožnil tento dialog mezi bratřími. S nadšením také vyhlížím nejrůznější setkání, která mě v těchto dnech v Peru čekají. Děkuji vám za všechno, co jste vykonali, abyste uskutečnili tuto mou návštěvu.

Milí bratři biskupové, cesty, které procházejí krajinami zemí, procházejí také dušemi jejich národů. Můžeme si toho zřetelně povšimnout právě v Peru. Peruánské hory, údolí, Amazonie, pobřeží a prastaré stezky uchovávají vzpomínku na národy, které se naučily setkávat a vyměňovat své bohatství.

Mezi těmito stezkami je vám jedna jistě dobře známá: Velká cesta Inků, *Qhapaq Ñan*, ta široká síť cest spojující oblasti, komunity a kultury na celém tomto geografickém území. Chtěl bych vám v souvislosti s tímto obrazem nabídnout reflexi našeho biskupského poslání, jelikož církev je také cestou společenství a naděje; cestou, která překračuje hory lhostejnosti, pouště sobectví a vzdálenosti, které rozdělují lidi mezi sebou. Krom toto i motto této mé návštěvy, jež v těchto dnech zaznívá – „Otevřme srdce" – nás v důsledku zve k obrácení, ke společenství a k poslání.

Nuže, co znamená „otevřít srdce" pro biskupa? Znamená to poznat cestu k Bohu, aby po ní mohl jít spolu s věřícím lidem, a připustit, že Bůh a lidé mají být kritériem pro stanovení jeho priorit. Jde o cestu výjimečným způsobem misionářskou, tak jako ona Cesta Inků, která nebyla vybudována proto, aby poutníkům umožnila v klidu rozjímat nad úžasnou krajinou kolem, ale aby propojila celé *Tawantinsuyu* (doslova „Čtyři země" – *původní označení Incké říše v kečuánštině; pozn. překl.*). Podobně jako *chasquis* (kurýři Incké říše; *pozn. překl.*), kteří probíhávali celou říší s naléhavými zprávami a klíčovými komoditami, také biskup je poslem, který nese radostnou zvěst evangelia, střeží poklad Božího slova a rozděluje svátosti coby nepostradatelná dobra pro zachován křesťanského života.

A jako je tato síť cest dědicem stezek předchozích generací, předinckých kultur, můžeme také uvažovat o biskupovi jakožto služebníku dějin spásy, které se začaly psát dříve, než tu byl on, a budou pokračovat i po jeho odchodu. Proto „otevřít srdce" znamená pro biskupa poznat cestu, kterou Bůh už prochází spolu se svým lidem, kolik jí zbývá ujít a kterým směrem je třeba řídit kroky, aby se nadále utvářela budoucnost naděje pro každého.

Milí bratři, otevřít srdce také pro biskupa znamená poznat svou diecézi tak, že bude vcházet do domů, doprovázet nemocné, setkávat se s mladými lidmi a být nablízku těm společenstvím, která si pro svou fyzickou vzdálenost či společenskou křehkost mohou připadat, že je jim jen zřídkakdy popřán sluch. Pastýř je povolán jít všem naproti. A v tom všem zvláště vyniká postava sv. Turibia z Mogroveja.

Turibius pochopil, že jeho poslání od něj žádá, aby zůstával nablízku všem společenstvím, zabýval se na prvním místě křesťanskou formací a zajistil, aby mohlo být evangelium hlásáno také v jazycích domorodých národů. Katechismus sepsaný v ajmarštině, kečuánštině a španělštině je svědectvím jeho misionářského zápalu, ve společenství s biskupy shromážděnými na třetím provinčním koncilu v Limě.

Víme, že Cesta Inků není pohodlná; její převýšení a úzké průchody jsou zkouškou odolnosti každého cestovatele, jehož síly mohou pookřát v rozjímání nad majestátním dílem stvoření. Ani biskupské poslání se neubírá vždy snadno průchozími cestami. Setkáváme se s pastoračními obtížemi, sociálními rozkoly, nepochopeními i rozhodnutími, která mohou skončit bolestně. I zde je pro nás sv. Turibius světlem a dává nám pochopit, že pastýřská láska neznamená vyhýbat se problémům, nýbrž zůstat věrným Kristu a hledat to nejlepší možné pro každého člověka. A jako jsou překážky na cestě typické pro horský terén, je Ježíšův kříž typický pro naši službu: právě ten kříž, který nám připomíná, že žádná námaha vynaložená z lásky nevyjde nazmar, je-li spojena s oddaností Ježíši Kristu (srov. Mt 16,24–25).

Je důležité vědět, že touto cestou neprocházíme sami. Zde na území, které hostilo první peruánský seminář, mi přichází na mysl biskup, který proměnil samotnou cestu v jakýsi putující *Yachay wasi*,, tedy „Dům vědění", a tím, že byl souputníkem pro své kněze, neomezoval se jen na to, aby jim ukazoval cestu, ale sdílel s nimi jejich námahy i touhy, rozeznával Boží stopy v jejich životech a ujišťoval se, že nikdo nezůstane pozadu. Nehledě na tento obraz je jasné, že společné putování utváří společenství – dar, o který je třeba neustále žádat; společenství s Petrovým nástupcem, s dalšími biskupy, s řeholníky a řeholnicemi a s veškerým Božím lidem. To vše je nepostradatelné, máme-li věrně putovat po Cestě, kterou je Kristus.

V tomto smyslu mám radost ze synodálního procesu, kterému se peruánská církev věnuje. Prosím vás, abyste na něm i nadále pracovali s rozhodností, ve spojení s Božím lidem, abyste stále více umožňovali existenci církve, v níž se všichni budeme vědomi své společné zodpovědnosti a budeme se pokládat za Pánovy misionářské učedníky – každý podle svého vlastního povolání, ve vzájemné důvěře, takovým způsobem, aby se autorita neuplatňovala despoticky a poslušnost se nestávala pouhou servilností.

Chtěl bych nyní poukázat na ty, kdo procházeli touto zemí před námi. Kromě sv. Turibia z Mogroveja pomysleme na sv. Růženu z Limy: její modlitba a její oddanost potřebným nám připomínají, že apoštolská plodnost závisí na našem spojení s Pánem, tedy na péči o náš duchovní život v rámci biskupské služby.

Od sv. Františka Solana se učíme překračovat hranice pro hlásání evangelia. Jeho radostný, misionářský duch nám připomíná, že církev existuje, aby hlásala Ježíše Krista, a to zvláště těm, kdo žijí na zeměpisných i lidských periferiích. Sv. Martin de Porres a sv. Jan Macías nás svou pokoru učí poznávat Krista v těch nejmenších. Od těchto světců se také můžeme naučit, že láska začíná jednoduchým gestem, pozorným naslouchánim; připomínají nám, že žádný člověk nemůže být posuzován na základě své prestiže, svého původu či svého společenského postavení.

Dovolte mi v této souvislosti zmínit skutečnost, která nám způsobila tolik bolesti: zneužívání spáchané duchovními nebo v rámci církevních struktur. Musíme reagovat tak, jak by to udělal Ježíš: v pravdě, spravedlivě, s odpuštěním, nápravou se stále rozhodnějším nasazením za kulturu prevence a ochrany nejslabších vůči těmto proviněním.

Životy světců a světic se mezi sebou vzájemně liší, a přece je jejich hybatelem jedna jediná víra: biskupové, kněží i laici, Španělé, kreolové i mulati představují jednotu církve v Peru a vytvářejí školu svatosti. Nadále putují spolu s námi, tady a teď, po mnoha stezkách jediné Cesty, a učí nás být *in Illo uno unum* – v Oněm jediném jedním.

Drazí bratři biskupové, právě na tomto místě jsem roku 2018 seděl spolu s vámi, když jsme od našeho drahého bratra Františka přijali naléhavou výzvu k působení v jednotě; vzpomínám si, že nám řekl: „Nezůstávejte vězni rozkolů, které tříští a omezují povolání, jehož se vám dostalo: být svátostí společenství. […] Toto byla, je a bude nejlepší evangelizace.“ (setkání s biskupy, Lima, 21. ledna 2018) Společenství mezi vámi, mezi námi je skutečně základem věrohodnosti evangelia, které hlásáte. Naše poslání biskupů od nás žádá, abychom byli staviteli mostů, rozvíjeli dialog, vychovávali k setkávání a pomáhali uzdravovat rány, kterými trpí peruánská společnost. K tomu, aby se nám to dařilo, nám pomůže také otevírat srdce svým bratřím biskupům – pěstovat důvěru, sdílet těžkosti a upevňovat bratrské biskupské společenství. Žádný biskup by se neměl na své cestě cítit osamělý. Žádná místní církev by neměla prožívat své poslání, jako by jí ostatní byly cizí. Ve společenství a díky společenství se biskup stane nástrojem, který zabrání sociálním či politickým polarizacím, aby oslabovaly jeho prorocké a evangelizační poslání.

A konečně, milí bratři, biskup musí otevírat své srdce dnešnímu Peru. Stará cesta si uchovává svou hodnotu, pokud nadále vede lidi k jejich cíli. Musíme se ptát, které cesty skutečně vedou ke Kristu, a odmítat falešné. Dnešní Peru potřebuje pastýře schopné naslouchat požadavkům současnosti a dávat světlo jasností evangelia, kteří by doprovázeli rodiny, byli oporou mladým lidem, bránili život a důstojnost každého člověka, zasazovali se za spravedlnost, usilovali o ochranu stvoření a zvláště pomáhali těm, kdo trpí chudobou, vyloučením, korupcí, násilím a nedostatkem příležitostí. Toto poslání vyžaduje, abychom sjednotili věrnost nauce s pastorační blízkostí, slavení svátostí s nasazením pro bližního, formaci svědomí s konkrétním svědectvím lásky.

Eucharistie je zdroj a vrchol našeho křesťanského života. Před Nejsvětější svátostí znovu získáme správný pohled na naši službu: církev nepatří nám, je Kristova. My jsme posly, jejichž cesta jednoho dne skončí. Jedině Bůh zůstává!

Kéž nám nikdy nechybí čas, abychom zůstali s Pánem a doprovázeli ty, kdo potřebují zakusit biskupovo duchovní otcovství. Biskup spojený s Kristem je totiž navzdory svým limitům nástrojem útěchy, jednoty a naděje.

Rád bych na závěr nabídl trojí pozvání.

Zaprvé: Nepřestávejte putovat s tímto lidem.

Zadruhé: Nepřestávejme putovat společně, v biskupském společenství, na svědectví jednotě, kterou hlásáme.

Zatřetí: Nepřestávejme otevírat srdce – Bohu, aby obnovoval naše povolání; bratřím, aby se uzdravily rozpory; svým lidem, aby ve vás nacházel „otce biskupa“ blízkého, odvážného a milosrdného.

Kéž nám to vyprosí Panna Maria, Matka církve, aby všechny děti této krásné země – v andských výšinách, v údolích, v Amazonii, na pobřeží i na ostrovech – nacházely v církvi domov, kde budou přijati, vyslechnuti, milováni a vedeni k Ježíši Kristu.

Veliké díky.

Promluva papeže Lva XIV. při setkání o výzvách a nadějích pro budoucnost peruánského národa

Náměstí před katedrálou sv. Jana Apoštola a Evangelisty, Lima

Čtvrtek, 12. listopadu 2026

Drazí bratři a sestry,

můj drahý peruánský národe: *Allin p'unchay!* [*Dobré ráno!* v kečuánštině]

Děkuji vám, že jste přišli a že jste mě přijali s otevřeným srdcem jako svého *bratra a společníka na cestě*. Díky vám se cítím jako doma. Mnohokrát děkuji! V těchto dnech si přeji kráčet mezi vámi jako svatý Jan Křtitel a vydávat svědectví o Světle, které osvěcuje každého člověka: o Ježíši Kristu, Synu Božím (srov. *Jan* 1,6–9). Naslouchejme Mistrovi, který je v těchto končinách uctíván zcela zvláštním způsobem pod jménem *Seňor de los Milagros* (doslova *Pán Zázraků*) abychom uslyšeli, co chce říci dnešnímu Peru.

Výzvy, které byly zmíněny, nelze řešit izolovaně, neboť rodina, kulturní rozmanitost, svět práce a postavení žen jsou součástí jediné lidské reality, která je hluboce provázaná. Sociální nauka církve nám nabízí užitečné prvky k jejímu pochopení. V centru každé sociální, ekonomické a politické organizace musí stát člověk, stvořený k Božímu obrazu a podobě, obdařený nekonečnou důstojností a povolaný žít ve vztahu s ostatními. Na tomto základě se osobní, rodinné a společenské dobro spojují do jediné jednotné reality.

V ústředním postavení lidské důstojnosti jsou zakotveny další principy, které jsou zásadní pro orientaci osobních, rodinných, podnikatelských a institucionálních rozhodnutí, jako je společné dobro, solidarita a subsidiarita.

Lidský život nezačíná z ničeho: vzniká z lásky mezi mužem a ženou, kteří se darují sobě navzájem a otevírají se daru nové existence. Dítě je plodem tohoto společenství, nikoli výrobkem, a od samého počátku v sobě nese otisk vztahu, z něhož vzešlo. Počátek jeho života, který je nesmírně křehký, je chráněn v matčině lůně, prvním místě přijetí, kde se původní pouto proměňuje v blízkost a ochranu. Podle záměru Stvořitele je lidská bytost počata a vyrůstá v rámci této sítě vztahů. Důstojnost rodícího se života tak nachází své přirozené místo v rodině.

Tradice církve, osvícena evangeliem a v souladu s humanitními vědami, prohlašuje, že rodina je první přirozenou společností, která má svá vlastní práva. To znamená, že předchází jakýkoli psaný zákon, který se musí omezit na její uznání a ochranu, a že veřejné instituce ji musejí podporovat, nikoli ji nahrazovat (srov. Papežská rada pro spravedlnost a mír, *Kompendium sociální nauky církve*, 214).

Jak již bylo řečeno, kulturní změny skutečně pozměnily tradiční role mužů a žen, kteří se snaží rozvíjet nové postoje a životní styly v rámci rodiny i ve společnosti, někdy však nesprávnými cestami (srov. V. generální konference CELAM, *Závěrečný dokument*, *„z Aparecidy"*, 49). To nás vede k tomu, abychom s ještě větším důrazem potvrdili, že Bůh stvořil člověka jako muže a ženu (srov. *Gn* 1,27) a že pouze v rámci tohoto svazku se projevuje vzájemnost a komplementarita, z nichž pramení otcovství a mateřství, synovství a bratrství, stejně jako společné úsilí všech o lepší společnost.

Žít v pravdě toho, čím jsme, jako muž a žena, však neospravedlňuje nerovnost v odpovědnostech spojených s domácími povinnostmi ani podřízenost jednoho z manželů druhému. Musíme se i nadále snažit o harmonizaci rolí muže a ženy v rodinách a zdůrazňovat, že oba nesou společnou odpovědnost za budoucnost celé společnosti.

Naše víra nám nabízí takové chápání lidské bytosti, které pomáhá překonat napětí vyplývající z analýzy nových kulturních trendů. Křesťanská láska nás tak učí, že milovat znamená sloužit Bohu a bližnímu. V tomto světle vyvstává hluboký význam toho, co znamená být rodiči, dětmi, vnoučaty nebo prarodiči, čímž se přispívá k dialogu, trpělivosti, dobrotě, odpuštění a vzájemné službě (srov. *1 Kor* 13). Prohlubování [tohoto přístupu] je plodným zdrojem domácí spirituality.

Každý člen rodiny je povolán, aby se podílel [na životě rodiny] svým jedinečným a tvůrčím způsobem podle darů a talentů, které obdržel. Nikdo není zproštěn povinnosti starat se o druhého, prokazovat laskavost a vlídnost, jednat zodpovědně, trpělivě naslouchat a učit vlastním příkladem. V této souvislosti bych chtěl zdůraznit situaci mnoha matek, které často trpí a ocitají se osamělé, když se při výchově musejí vyrovnávat s mnoha těžkostmi, aby děti vyrůstaly zdravě a staly se dobrými muži a ženami. Rád bych obzvláště poděkoval těmto ženám – matkám, tetám a babičkám -, které s velkou odvahou předávají víru a pevnou naději budoucím generacím skrze příklad svého života.

Víme také, že mnoho rodin je zraněno, rozděleno ekonomickými obtížemi či emigrací do zahraničí, poznamenáno neřestmi, jako je závislost na hazardu a sázkách, alkoholismus, drogová závislost, zneužívání či domácí násilí. Bůh miluje všechny rodiny, zejména ty, které procházejí kritickými okamžiky. Právě těm chci říci: Nevzdávejte se, když přicházejí obtíže! Vezměte si příklad ze Svaté rodiny - ani pro ni

nebylo snadné vybudovat domov. Také ona, stejně jako mnoho našich rodin, musela zachovat víru a důvěru v Boha v situacích nejistoty a v provizorních podmínkách; musela odejít do jiného města a pracovat, aby se uživila, a čelit osamělosti, bolesti a nepochopení. Zároveň nás však učí, že dokud je Bůh přítomen v naší rodině, můžeme růst a pokračovat v cestě, postavit se problémům, zůstat stát u paty kříže a sdílet radost z víry.

Velmi aktuální výzvou, kterou jste také zmínili, je vliv digitálního světa na rodinu. Nedávno jsem v encyklice *Magnifica humanitas* poukázal na to, jak současná technologie může ohrozit skutečné lidské soužití a vystavovat členy rodiny rozptýlenosti a někdy i škodlivému obsahu. V tomto ohledu je zásadní spojenectví mezi politikou, vzdělávacími institucemi a rodinami, abychom se mohli postavit čelem k nově vznikajícím problémům (srov. encyklika *Magnifica humanitas*, 15. května 2026, 142).

Synové a dcery vyrůstající v našich domovech, jsou také občany Peru, podnikateli a pracujícími v našich městech i na venkově. A to nás přivádí k podnikatelskému světu, jehož úkolem je hrát skutečně zásadní roli v budování společného dobra. Firma je společenstvím lidí, v němž musí být kapitál, vedení i práce zaměřeny na integrální lidský rozvoj (srov. *Kompendium sociální nauky církve*, 338). Je proto nezbytné, aby legitimní orgány podporovaly podnikatele i zaměstnance tím, že stanoví spravedlivý právní rámec a zároveň zajistí rozumnou rovnováhu mezi prací, odpočinkem a rodinným životem. Za stabilitu pevných, lidských i ekonomických vztahů v rodinách nesou odpovědnost všichni.

Ve světle této zásadní vzájemné závislosti se ukazuje, že společným dobrem je společné dosažení většího prospěchu (srov. *Magnifica humanitas*, 62), takže bohatství a zdroje společnosti neslouží výlučně ku prospěchu hrstky lidí, ale přispívají k rozvoji všech (srov. tamtéž, 65).

V rámci této vzájemné závislosti se výchova stává užitečným nástrojem k proměně principů v konkrétní realitu. Vychovávat dnes naše děti v úctě k jejich vlastní důstojnosti je zárukou poctivé společnosti zítřka. V tomto ohledu stát posiluje základy spravedlivé a pokojné společnosti, když prosazuje sociální politiku zaměřenou na rovnou důstojnost lidí, podporuje rodiny, zajišťuje pedagogické zásady vhodné pro lidský a intelektuální rozvoj studentů, a stejně tak politiku zaměstnanosti, která chrání důstojnost práce a zároveň také iniciativu jednotlivců (srov. tamtéž, 168).

Ústřední postavení lidské důstojnosti vrhá světlo také na to, jak chápeme kulturní rozmanitost. Peru je nádherná země právě díky své kulturní, jazykové, historické a regionální rozmanitosti. Jak se zpívá v jednom kreolském valčíku: „Bohaté hory, nádherné země; usměvavé pláže, úrodná pole; zasněžené vrcholky, řeky, soutěsky: to je moje Peru!" Rozdíly napomáhají setkávání a vzájemnému obohacování. Právě díky tomu, že jsme odlišní, vytváříme „spolu - jednotu".

Nicméně, jako v každém lidském soužití, rány z minulosti a nedůvěra někdy ztěžují vzájemné porozumění. Nelze akceptovat výrazy či chování, která lidi škatulkují, urážejí nebo soudí na základě jejich vzhledu, původu či společenského postavení, a to ani pod záminkou žertu či lidového slangu. Kromě „odzbrojení" jazyka, kdy se vzdáme slov, která zraňují (srov. *Poselství k postní době*, 5. února 2026), musíme „odzbrojit" také své postoje.

Agresivní postoje jsou odzbrojovány mírností. *Kikin Jesúsmi niwanchis*: *„Ñuqamanta yachakuychis, llamp'u hinaspa ullpu sonqoyuq kayta*" [Sám Ježíš nás žádá: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem" – věta v kečuánštině, pozn. překl.] (*Mt* 11,29). Tato mírnost není slabostí, ale vnitřní silou, která zmírňuje hněv a zášť a proměňuje je v trpělivost, dialog a ochotu k usmíření. Ježíš tuto ctnost ukázal v nejvyšší míře během svého Utrpení, kdy na urážky neodpovídal násilím ani výhrůžkami. Modleme se, abychom v *Intipa imperion* [Říši slunce] byli odrazem světla, jímž je Kristus, „slunce vycházející z výsosti" (*Lk* 1,78).

Jak v této souvislosti nezmínit svatého Turibia z Mogroveja, který šířil evangelium bez vnucování mezi různými národy různých jazyků, které usilovaly o pokojné soužití, jednotu a společenství v Kristu?

Kulturní rozmanitost se může stát prostředkem k nastolení pokoje, když začneme vnímat toho, kdo je jiný, jako bratra, který si zaslouží úctu. Jednota v rozmanitosti je dílem Ducha Svatého a zároveň něčím, co musíme pěstovat a posilovat, abychom byli znamením jednoty v Kristu (srov. *Sk* 2). Katolická církev objímá svou náručí celý svět a zároveň přejímá specifický charakter každého místa (srov. *Magnifica humanitas*, 26). Mluví všemi jazyky (srov. sv. Augustin, *Projev 268*), jak o tom svědčí *Limský katechismus* [napsaný v různých místních jazycích].

Uznání lidské důstojnosti vyžaduje také konkrétní podporu přítomnosti, úcty a účasti žen. Jejich přínos ve všech oblastech života společnosti i církve je nepostradatelný. Je smutné, [když musíme] konstatovat, že přetrvává *machistická* mentalita, která se projevuje nepřítomností otce v rodinném životě, zneužíváním a násilím vůči ženám, a která ignoruje novost křesťanství, které uznává a hlásá rovnou důstojnost a odpovědnost mužů i žen (srov. Benedikt XVI., *Promluva při zahajovacím zasedání V. generální konference latinskoamerického a karibského episkopátu*, 13. května 2007).

Ženy, které žijí v chudobě nebo patří k domorodým či afroamerickým komunitám, se navíc mohou setkávat s dvojí marginalizací (srov. *Dokument z Aparecidy*, 454). Proto je bolestné konstatovat, že násilí

na ženách – potenciálně našich babičkách, matkách, sestrách či dcerách – zůstává realitou, která zraňuje celé lidstvo.

Chtěl bych se obrátit s naléhavým apelem nejen na své bratry a sestry ve víře, ale na každého muže a každou ženu dobré vůle: *Warmikunata chaninchaychis! Warmi wawakunata amachaychis hinaspa respetaychik!* [Vážme si žen! Chraňme a respektujme dívky!] (srov. *Magnifica humanitas*, 57).

Církev si váží bohatství, talentů a vnímavosti, které jsou vlastní ženám, jejichž vzorem je Panna Maria, „nová Žena a dokonalá křesťanka, která v sobě shrnuje nejcharakterističtější aspekty života ženy" (sv. Pavel VI., apoštolská exhortace *Marialis cultus*, 2. února 1974, 36). Evangelium nám ji totiž představuje jako svobodnou a silnou ženu, vždy odhodlanou autenticky následovat Krista a podporovat poslání církve (srov. *Dokument z Aparecidy*, 266).

Drazí bratři a sestry: rodina, svět podnikání, kulturní rozmanitost a role ženy směřují ve světle všeho, o čem byla řeč, k jedinému požadavku: vybudovat společnost, v níž může každý člověk žít důstojně a přispívat k dobru všech. Spravedlivé struktury tomu všemu slouží, ale samy o sobě nestačí. Potřebujeme také upřímná srdce, oddaná hledání společného dobra, abychom překonali korupci, násilí a individualismus (srov. *Magnifica Humanitas*, 169).

Jako misijní učedníci Ježíše Krista proměňujme své domovy ve školy bratrství, své podniky v komunity důstojné práce a sociální odpovědnosti, své kulturní rozdíly v příležitosti k setkávání a své instituce v prostory, kde se ženy i muži mohou podílet na společném dobru a přispívat k němu. Tímto způsobem budeme kráčet směrem ke spravedlivější společnosti, v níž je důstojnost každého člověka základem skutečného pokoje. *Añay*. [Mnohokrát děkuji].

Promluva papeže Lva XIV. při bdění s mladými lidmi a studenty

Estadio Monumental de Lima, čtvrtek 12. listopadu 2026

Drazí mladí lidé, drahé Peru, dobrý večer!

Někteří říkají, že v Peru chybí znamení naděje. Ale vy všichni, kdo jste na Estadio Nacional, jste znamením naděje!

Jak velkou mám radost ze setkání s vámi! Děkuji za toto tak srdečné přivítání. Děkuji za slova kardinála Castilla, za otázky, které jste mi položili, a stejně tak za upřímnost, s níž nám Joao, Emily a sestra Luzbinda otevřeli svá srdce. Jejich vyprávění mi dává příležitost, abych se s vámi podělil o jednu scénu z Janova evangelia.

Jednoho dne byl Jan Křtitel se dvěma ze svých učedníků, když uviděl, že kolem prochází Ježíš. Ukázal na něj a řekl: „Hle, Beránek Boží!" (*Jan* 1,36). Když to ti dva uslyšeli, chtěli ho následovat. Pán si všiml, že jdou za ním, obrátil se, podíval se na ně a zeptal se jich: „Co hledáte?" (v. 38, v českém liturgickém překladu „Co byste chtěli!"). Jaká krásná otázka! Jsou to první Ježíšova slova, která se v tomto evangeliu objevují. Chtěl bych, aby každý z vás zaslechl tuto otázku, jako by ji Ježíš dnes adresoval právě vám: Co hledáš? Co bys chtěl najít? Co očekáváš od života?

Nespěchejte s odpovědí. Jsou otázky, které nás provázejí dlouhou dobu. Zamyslete se nad tím, co vás nejvíce nadchne, nad lidmi, které milujete, a nad sny, za které byste byli ochotni bojovat. Přemýšlejte také o obavách, které vám někdy nedají spát, a o tom, co byste chtěli změnit. Ježíš se o to všechno zajímá, protože se zajímá o vás.

Existuje jedno slovo, které nám může pomoci, abychom porozuměli tomuto hledání: *vášeň*. Používáme ho, když mluvíme o tom, co hluboce milujeme, co v nás vzbuzuje nadšení a pohání nás k tomu, abychom ze sebe vydali to nejlepší. Připomíná nám však také utrpení, zážitky, které jako by zhášeli naši chuť jít dál. Jsou mladí lidé, kteří se cítí osamělí, i když jsou ve společnosti. Jiní nesou bolest ze ztráty nebo nejistotu ohledně své budoucnosti. Někdy se ptáme, proč Bůh dopouští určité věci nebo proč se zdá, že mlčí právě tehdy, když ho nejvíce potřebujeme.

Vzpomeňme si tedy, jak Jan Křtitel představil Ježíše: „Hle, Beránek Boží." Ti dva učedníci však ještě nemohli pochopit, co ohlašovalo toto jméno. Později měli jeho význam objevit ve světle *Utrpení* Pána, který obětoval svůj život na kříži. I Ježíš poznal úzkost a temnotu utrpení. Z kříže zvolal: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?" (*Mk* 15,34). Kristus uprostřed utrpení nepřestal milovat. Nechtěl kříž; chtěl naši spásu: z lásky k nám souhlasil, že ho ponese až do konce. Díky jeho oběti se tento nástroj smrti stal místem, kde se zjevila jeho vášnivá láska, schopná zvítězit nad smrtí.

Drazí mladí, když trpíte, obraťte se na Ježíše. Nebojte se mluvit s ním upřímně, i když se vám těžko hledají slova k modlitbě. On zná naše slzy i otázky, na které ještě neznáme odpověď. Hledejte také společnost těch, kdo vás mají rádi: jsou bolesti, které vyžadují čas a bratrskou pomoc. Víra nás na této cestě podpírá a připomíná nám, že utrpení nikdy nemá poslední slovo. S nadšením běžte za vším, co má smysl, za tím, co je pravdivé, dobré a krásné! Rozvíjejte své talenty, objevujte bohatství své kultury, troufejte vstupovat do velkorysých projektů. Papež František připomínal, že právě ta „neuspokojený neklid" nás může podnítit k tomu, abychom vzali život do vlastních rukou a převzali odpovědnost za

určité poslání (srov. postsynodální apoštolská exhortace *Christus vivit*, 138). Nespokojte se s životem podle toho, co od vás očekávají ostatní. Bůh vás stvořil schopné vykonat dobro, které nikdo jiný nedokáže uskutečnit přesně takovým způsobem jako vy.

Vraťme se nyní k těm dvěma učedníkům. Na Ježíšovu otázku odpověděli: „Mistře, kde bydlíš?" A On jim řekl: „Pojďte a uvidíte" (*Jan* 1,38–39). Jak prostá odpověď! Ti muži chtěli poznat Ježíše, sdílet něco z jeho života. Pán jim nevysvětlil předem všechno, co je čekalo. Pro začátek stačilo přijmout toto pozvání. Tak začíná i *povolání*, druhé slovo, o které bych se s vámi rád podělil. Všichni se ptáme, co dělat se svým životem a pro koho stojí za to dát to nejlepší z nás samých. Jsou odpovědi, které objevíme teprve tehdy, když se odvážíme kráčet s Ježíšem. Svatý Pavel nám připomíná, že Bůh nás vyvolil v Kristu ještě před stvořením světa (srov. *Ef* 1,4). Ještě dříve, než jsme existovali, On už nás miloval!

Někdy se ptáme, zda následování Boží vůle znamená vzdát se našich snů. Z takového strachu může vzejít ještě nebezpečnější podezření: přesvědčení, že nás Bůh o něco připravuje a že abychom si život plně užili, musíme zažít také hřích (srov. *Gen* 3,5). Drazí přátelé, rád bych, abyste si vepsali do srdce tato slova Benedikta XVI.: „Zlo vždycky přináší jed" (*Homilie*, 8. prosince 2005). Nenechte se oklamat! Jak by nás mohlo učinit šťastnými to, co nám ubližuje? Bůh zná naše nejhlubší touhy, dokonce lépe než my sami. Vložil do nás touhu milovat a být šťastní a chce ji dovést k plnosti.

Stejně jako u prvních učedníků, i u nás často vše začíná prostým pozváním: pozváním od přítele, zkušeností s nějakou službou nebo setkáním s člověkem, jehož život nás vede k otázce, co je skutečně důležité. I příběhy, které jsme dnes odpoledne vyslechli, začaly pozváním. Důležité je naučit se rozpoznávat hlas Pána. Proto, milí mladí přátelé, vyhraďte si chvíle ticha před Nejsvětější svátostí, abyste se s Ním setkali. Mluvte s Ním o svých plánech a nechte se oslovit Jeho Slovem. Nebojte se Jej zeptat, co od vás očekává. Některé z vás požádá, abyste se stali kněžími nebo přijali zasvěcený život; jiné povede k manželství a založení rodiny. Všichni jste povoláni, abyste své schopnosti vložili do služby druhým.

Někdo si snad myslí, že udělal příliš mnoho chyb nebo že už je pozdě začínat znovu. Chtěl bych mu říci: pohlédni na Ježíše. On zná tvůj příběh a stále tě zve, abys kráčel s Ním. Nemusíš mít vyřešenou celou svou budoucnost, abys Mu mohl odpovědět. Udělej ten krok, který dnes můžeš udělat. Důvěřuj v Jeho lásku a dovol Mu, aby tě provázel. Mnohokrát nám Pán ukazuje cestu až tehdy, když po ní kráčíme.

Evangelium pokračuje vyprávěním jednoho cenného detailu: učedníci „ten den zůstali u něho" (*Jan*1,39). Svatý Jan dokonce uvádí hodinu: byly kolem čtyř hodin odpoledne. Toto setkání zanechalo stopu, kterou ani plynoucí léta nedokázala vymazat. Zůstali s Ježíšem! Začal vztah, který se prohluboval postupně, jak spolu kráčeli společnou cestu.

A tak se dostáváme ke třetímu slovu, které bych vám rád svěřil: *přátelství*. I naše povolání roste, když se učíme zůstat po boku Pána, naslouchat mu a sdílet s ním své radosti i starosti. Postupem času učedníci zjistili, jak daleko sahá jeho láska. Při Poslední večeři jim Ježíš řekl: „Vy jste moji přátelé" (*Jan* 15,14). A téže noci pronesl slova, která se naplnila na Velký pátek odpoledne: „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí svůj život za své přátele" (v. 13).

Takový je Přítel, který vás volá! Pěstujte toto přátelství v modlitbě, v eucharistii a v naslouchání jeho Slovu. Čím více se učíme milovat Ježíše, tím více jsme schopni milovat jako On. Z našeho přátelství s Kristem vychází také pravdivější přátelství s ostatními, která upřímně usilují o jejich dobro, umí odpouštět a zůstávají věrná i v obtížích. Jak krásné je najít přátele, kteří nám pomáhají růst a přibližují nás k Bohu!

Církev se rodí a žije z tohoto přátelství s Kristem. V ní nacházíme bratry a sestry, kteří nám pomáhají jít dál. Všichni potřebujeme, aby nás někdo vyslechl, povzbudil, když nám docházejí síly, nebo prostě zůstal vedle nás. Proto si nemyslete, že musíte vždy působit jako ti silní, zvláště vy, kteří koordinujete skupiny nebo doprovázíte ostatní. Nechte se vzít za ruku. Pamatujte, že i Ježíš v Getsemanech chtěl mít své přátele po boku v hodině úzkosti (srov. *Mt* 26,38). Nebojte se jim svěřit se svým trápením a hledat v nich oporu, kterou potřebujete.

Je tu ještě jeden detail z evangelia, který bych chtěl zmínit. Po onom setkání šel Ondřej hledat svého bratra Šimona, aby mu řekl: „Našli jsme Mesiáše" (*Jan* 1,41), a přivedl ho k Ježíši. Udělejte totéž i vy! Myslete zejména na ty, kteří procházejí těžkými chvílemi. Přátelské gesto může změnit směr celého života. Nebojte se mluvit o Ježíši a svým životem ukazovat, jak dobře vám je s jeho přátelstvím.

Drazí mladí, naslouchejte Ježíšovu pozvání a mějte odvahu jej následovat. Chtěl bych vám dnes zopakovat, že Pán „nic nebere, ale dává všechno" (Benedikt XVI., *Homilie*, 24. dubna 2005). Důvěřujte Kristu! Spolehněte se na Něj jako na opravdového přítele, který vás zná, miluje a nikdy vás neopustí. Tato důvěra způsobí, že vaše přátelství každým dnem poroste.

Prosme Pána, na přímluvu Panny Marie a peruánských svatých, aby tuto důvěru každý den prohluboval, aby nám pomáhal žít s *vášní* naše *povolání* a abychom vždy zůstali v jeho *přátelství*. Pomodleme se společně jednoduchou modlitbou, která nám pomůže každý den více důvěřovat Ježíši. Opakujte po mně:

Ježíši, v Tebe důvěřuji.

Ježíši, v Tebe důvěřuji.

Přijď, Pane Ježíši!

Přijď do mého srdce,

přijď do mé rodiny,

přijď do mé komunity.

Přijď brzy do mého života!

Přijď brzy, Pane!

Setkání s akademickou obcí na Katolické univerzitě „Santo Toribio de Mogrovejo"

Chiclayo, pátek 13. listopadu 2026

Bratři v biskupské službě,

vážení představitelé akademické obce,

paní rektorko Patricio Campos

vážení představitelé politických a občanských orgánů,

vážení profesoři, výzkumní pracovníci a administrativní zaměstnanci,

a milí studenti,

je pro mne velkou radostí, že se mohu vrátit se do Chiclaya a setkat se s vámi na prostranstvích Katolické univerzity sv. Turibia z Mogroveja. Především děkuji Pánu, Bohu života, za léta, v nichž mi dovolil podílet se poslání hlásat evangelium ve službě peruánskému národu. Na druhém místě děkuji vám, protože během mých let ve funkci velkého kancléře této instituce jste mi pomohli pochopit, že autorita znamená službu, že řídit znamená naslouchat a že vzdělání je ušlechtilým projevem naděje.

Naše setkání je příležitostí připomenout si nepomíjející dědictví patrona této univerzity, svatého Turibia z Mogroveja. Tento proslulý právník a arcibiskup Limy učinil ze svého života katedru moudrosti, lásky a spravedlnosti. Víra, kterou kázal, a věda, kterou vyučoval, musí být i nadále ukazatelem, kterým se řídí veškerý výzkum v těchto učebnách. Univerzita, a zejména katolická univerzita, je totiž „živou komunitou, kde se hledání pravdy stává projevem lásky a služby velké lidské rodině" (sv. Jan Pavel II., apoštolská konstituce *Ex corde Ecclesiae*, 1). S vámi, mladými lidmi, v hlavní roli se kvalita akademického vzdělávání měří především schopností učinit vás moudrými, čestnými a zralými ženami a muži.

Víte, že procházíme složitými kulturními změnami. V tomto kontextu je univerzita povolána být dílnou talentů a „laboratoří smyslu", prostorem, kde se rozum nepodřizuje užitku, ale věrně slouží pravdě. Především Pravdě s velkým P, kterou je Kristus, Spasitel světa. Takto katolická univerzita přispívá k plodnému setkávání víry a rozumu, náboženství a vědy – skrze pokorně vedený dialog, důsledné bádání a neustálé hledání společného dobra. Tento akademický styl osvobozuje od pokušení produkovat kvalifikovanou pracovní sílu pro exkluzivní a vysoce konkurenční trh.

Pokrok, který je lhostejný ke spravedlnosti a důstojnosti pracovníků, se totiž mění v mechanismus útlaku a vyřazování. Katolická univerzita má proto povinnost připomínat ve veřejném a politickém prostoru, že věda bez svědomí ničí život všem. Stejně tak technika bez duše ve skutečnosti život nezlepšuje. Humanistické a křesťanské vzdělání naopak podporuje naši schopnost utvářet trvalé bratrské vazby, abychom mohli procházet digitální érou a přecházet od pouhého připojení k autentickým vztahům směřujícím ke společenství. Technologie, drazí přátelé, není nikdy neutrální: každá její forma v sobě nese jistou stopu, zájmy a ambice těch, kdo ji navrhují a ovládají. Proto je třeba zkoumat ji s jasnou myslí a čistým srdcem.

Nejzáludnějším rizikem v této oblasti je podřídit se technokratickému paradigmatu, které redukuje realitu na materiální data a za nejvyšší hodnotu považuje efektivitu. Ať už jste akademici, nebo studenti, jste povoláni ke kritickému myšlení: hledejte vždycky tu moudrost, kterou nemohou mít ani stroje, ani počítačové programy. Jen tak bude technologický pokrok sloužit našemu celostnímu rozvoji, chránit důstojnost každého člověka a podporovat společné dobro.

V tomto poslání osvětluje naši cestu příklad svatého Turibia z Mogroveja. Ve své době, kdy byly původní národy často vystaveny vykořisťování a diskriminaci, hájil s evangelní horlivostí jejich lidskou důstojnost. Svatý Turibius se naučil jazyky lidí, kterým sloužil, zvěstoval evangelium v jejich kultuře a sepsal pro ně první katechismus v původních jazycích Ameriky. Jeho pastorační dílo svědčí o tom, jak logika vtělení nepřestává přinášet ovoce v každé době a na každém místě skrze poslání církve. Velké kulturní nasazení svatého Turibia pro tuto zemi nám dodává odvahu. Pouští totiž dnes nejsou jen vyprahlé pláně Lambayeque, které tento svatý pastýř překonával na koni, nýbrž také nové formy morální a občanské negramotnosti, které vylučují chudé. Univerzita, která se řídí jeho příkladem, je povolána k tomu, aby využívala vědecké inovace ke zmenšování sociálních rozdílů a k hojení ran společnosti.

Tak se dostáváme, drazí profesoři a studenti, k úvaze o klíčovém bodu současného myšlení: lidské hranici, tedy k člověku jako hranici. Dnes se množí sliby transhumanismu a posthumanismu. Jde o ideologické proudy, podle nichž technologie dříve či později odstraní veškerou nemoc a bolest, stejně jako stárnutí a dokonce i samotnou smrt. Právě proto, že pokrok ve vědě je vynikajícím plodem lidské inteligence, nesmí být zaměňován s výsadou milionářů, kteří požadují nesmrtelnost, zatímco celé národy trpí bídou a útlakem. Takto nám je prodávána iluze o lidech optimalizovaných kybernetikou a biotechnologií. Tváří v tvář těmto přeludům nám křesťanská antropologie připomíná, že omezení není výrobní vada, ale podmínka lidské velikosti.

Omezení je totiž výzvou k solidaritě a otevřeností k transcendenci. Zatímco mýtus o soběstačnosti nás uzavírá do egoismu a vede k odvržení slabých, uznání naší křehkosti nás činí vnímavými k potřebám všech. Svatý Turibius z Mogroveja zažil své fyzické omezení na vyčerpávajících cestách; onemocněl, trpěl únavou a nepochopením mocných. Právě díky tomuto životu plnému zkoušek však proměnil církevní a společenské dějiny celé země. Dnes je na nás, abychom se inspirovali jeho příkladem!

Drazí mladí studenti: vy jste „domorodci" této nové doby. Využijte příležitosti, které vám nabízí, a nahlížejte na ně ve světle víry, která je pochodní uprostřed zmatku a temnot osamělosti, nudy i bolesti. To nám s velkou upřímností řekla Angela, když ukázala, že víra vždy dává naději. Nevytváří iluze na způsob magie, která předstírá, že dokáže odstranit každý problém. Živé spojení s Bohem nás utěšuje a dává smysl našim křížům, které s námi nese Pán Ježíš. To je způsob, jak prožívat víru jako ctnost, tedy jako sílu, která dává moudrost a odvahu a vede nás k podstatnému, jak vyprávěl Adriano. V modlitbě, stejně jako ve studiu, se totiž soustředíme a proměňujeme svou mysl, až k proměně svého života. Pravda se pak stává volbou a jak modlitba, tak studium přecházejí od reflexe k činu: stávají se závazkem, který hledá a nachází radost v každé fázi života.

V této souvislosti se s námi profesorka Guzmán podělila o velmi výstižné slovo: *oběť*. V běžném jazyce tento termín označuje rezignaci na něco, ve skutečnosti však především znamená *posvěcení. Je to* gesto, jímž celá naše existence, i to, co svět zavrhuje, nabývá hodnoty. Spojeni s Kristovou obětí, která odhaluje její autentický smysl, otevíráme svůj život, jeho útrapy i naději Božímu dílu. On vždy proměňuje v dobro to, co vložíme do jeho otcovských rukou.

Vážení profesoři a představitelé akademické obce, s úžasem a nadšením pozorujte, jak vaše práce je výsostným projevem intelektuální lásky. Když doprovázíte tyto mladé lidi při svých přednáškách a při výzkumu, dávejte každému z nich koherentní svědectví svým životem: buďte svobodní myslitelé, pro které pravda předchází názoru a spravedlnost předchází zájmům. Společně se studenty vytrvale hledejte moudrost, abyste ji mohli předávat v prostředí, kde žijete, mezi kolegy i v celé peruánské společnosti. Rozvíjejte své vědecké schopnosti a proměňujte je v dílo sociální spravedlnosti, zejména ve prospěch nejchudších a v péči o stvoření, které je dnes tak zraňováno spekulacemi pohrdajícími dobrem lidu.

Drazí přátelé, chci vás povzbudit, abyste s novým elánem pokračovali ve svém úsilí vzdělání. Vyprošuji pro vás všechny a pro vaši práci přímluvu Panny Marie, *Sedes Sapientiae*. Ona, která přijala ve svém lůně Věčné Slovo, ať vás učí procházet touto dobou s odvahou a vírou.

Ať vám Bůh vždy žehná!

Zlo neporazíme hrubou silou, ale vytrvalou modlitbou

Homilie Svatého otce Lva XIV. při mši

Santa Cruz de Succhabamba, 14. listopadu 2026

Milí bratři a sestry, buďte všichni vítáni na této slavnosti a děkuji Santa Cruz za toto přijetí.

„Toto je den, který učinil Pán, jásejme a radujme se z něho!" (Žl 118,24) Při této eucharistii se chci, jako jsem to učinil už vícekrát, s vámi podělit o svou radost Kristova učedníka a misionáře. Setkáváme se v Santa Cruz, v provincii Cajamarca, setkáváme se v této části Peruánských And, mezi krásnými vrcholy hor, mezi roklinami a úrodnými údolími, v zemi s andskými kořeny, kde rozkvétala říše Inků, a v kolébce hluboké křesťanské víry. Mnozí z vás překonali velké vzdálenosti, aby se sem dostali. Někteří přicházíte z venkovských komunit a nechali jste doma rodiny, dílny a další díla. Pouť, kterou jste podnikli, je nejen cestou neschůdnými stezkami, ale především poutí víry. Každý krok a každé úsilí totiž vyjadřují jediné přání**.** Toto jediné přání zní: setkat se s Ježíšem, zde uctívaným, na Svatém kříži, ve vyobrazení Señor del Costado (Pána s probodeným bokem). Přišli, jste, abyste se setkali s Kristem, naslouchali jeho Slovu a přijali jeho Tělo a Krev a, posíleni tímto pokrmem, byli upevněni v naději.

V prvním čtení, vzatém ze Třetího listu svatého apoštola Jana (srov 3 Jan 1,5–8), zaznívá část doporučení křesťanu jménem Gaius. Janův list nejprve zdůrazňuje jeho známou štědrost a poté jej žádá, aby se postaral o putující misionáře, aby jim poskytl nezbytné zásoby na cestu, s připomínkou, že oni se pro Kristovo jméno „vydali na cestu a nic nepřijímali od pohanů" (v. 7). Týž zázrak se znovu odehrál před pěti staletími v těchto horách, které se staly tichými svědky zrození prvních křesťanských komunit z díla misionářů, kteří přišli dokonce nejen bez zásob, ale i bez doporučení, aby přinesli Ježíšovo jméno, lásku k „Pánu zázraků" – *Señor de los Milagros* z Andabamby, a k jeho Neposkvrněné Matce.

Od doby příchodu prvních misionářů, od Turibia z Mogroveja po mučedníky z Chimbote, nepřestalo osení evangelia v těchto zemích nikdy rašit a přinášet úrodu – diskrétním způsobem daleko od potlesku a velkého oceňování. Tak vyrostla v andských výšinách prostá a ryzí víra, založená na každodenním životě z hodnot evangelia a vyjádřená tradicemi a oslavami, které spojují různé národy a generace, a stala se charakteristickým stylem života, v němž se nikdo nikdy necítí sám, a to ani tváří v tvář protivenstvím. Můžeme říci, že srdečnost a radost, které jsou charakteristické pro celou řadu andských regionů, mají svůj kořen v úctě a v lásce k Pánovým přikázáním (srov. Žalm 111,1) a jsou odrazem „žízně po Bohu, kterou mohou znát jen chudí a prostí lidé" (srov. sv. Pavel VI., *Evangelii nuntiandi* 48). Proto mluvil papež František v exhortaci *Evangelii gaudium* o lidové zbožnosti jako o mocné síle evangelizace, „v níž se přijatá víra vtěluje do kultury a nadále se předává" (EG 123). Lidová zbožnost dodává hodnotu podstatným věcem, jako je země, poctivá práce, rodina, a nabízí spásný protijed na dnes tolik rozšířenou povrchnost a konzumismus.

Chtěl bych proto vděčně připomenout všechny ty misionáře, kněze, řeholníky a řeholnice, kteří se v průběhu století velkodušně a oddaně věnovali šíření Božího království mezi těmito horami. Naše modlitba díkůvzdání také připomíná katechety, kteří za cenu řady obětí v nepřítomnosti kněží často pečovali o jednotlivé komunity jako pastýři, vedli bratry a sestry ve slavení bohoslužby slova, připravovali je k přijetí svátostí, navštěvovali nemocné a ujímali se nejrůznějších povinností. Modleme se zvláště za ty, které k sobě Pán povolal, a vzpomínka na ně je v jejich komunitách stále živá. Bez nich by dílo evangelizace v těchto vzdálených končinách bylo nesmírně těžké. Vzdávejme díky Bohu za všechny laiky, kteří se nejrůznějším způsobem zapojili do misijního díla hlásání, ať zde nebo v celém světě.

V evangeliu (srov. Lk 18,1–8) jsme slyšeli Ježíše mluvit se vdovou, která je v dobovém kulturním kontextu symbolem sociální křehkosti a závislosti na druhých lidem. Tato ubohá žena, bezbranná a utlačovaná, nepřetržitě hledala spravedlnost u soudce, který – bez bázně před Bohem a bez úcty k lidem – zůstával lhostejným vůči jejím prosbám. Jen díky své vytrvalosti nakonec dosáhla spravedlnosti.

Toto podobenství nám podle Ježíšových slov především připomíná, jak je důležité modlit se a nenechat se nikdy odradit. Je však také pozváním, abychom otevřeli oči vůči všem těm bolestným situacím, které nás obklopují. Žádost, s níž se tato vdova obrací na soudce – „zastaň se mě proti mému odpůrci" (v. 3) – se ozývá až příliš často i dnes z úst řady mužů i žen a nedochází sluchu. To je důvod velkého znepokojení jak pro církev, tak pro společnost. Pomysleme například na tomto místě na utrpení člověka, který je nucen opustit svou vlastní zemi, aby hledal lepší budoucnost pro sebe a pro své drahé ve velkých pobřežních městech anebo na obtíže s generační výměnou v souvislosti s fenoménem poklesu porodnosti, které vedou k vylidňování venkova; nebo na výzvu ke spravedlivému rozdělování výdobytků spojených s půdními zdroji.

Tváří v tvář této kritické situaci bychom mohli upadnout do pokušení podlehnout beznaději, zatrpklosti nebo sáhnout po násilí; to však nikdy nebude cesta pokroku a pokoje. Vdova z onoho podobenství nám ukazuje, že egoismus, nespravedlnost a surovost nelze porazit hrubou silou, nýbrž modlitbou, trpělivostí, vytrvalým upozorňováním na to, co nefunguje, neustálým hledáním a usilovným nasazením za uskutečnění nezbytných změn, aniž bychom kdy ztratili důvěru v Boha. Zkrátka a dobře, jak je to patrné na vrcholu *Cerro Cotorumi*, skrze kříž je vidět nebe.

To, co udržovalo při životě vytrvalost oné ženy z evangelia, je víra, jak naznačuje otázka, která uzavírá Ježíšův příběh: „Najde Syn člověka na zemi víru, až přijde?" (v. 8) Existuje pevné pouto mezi vírou, modlitbou a činností. Kde je víra, tam je modlitba, a kde je modlitba, tam je schopnost nasadit se za druhé. Vy, kdo obýváte tyto kraje, to dobře víte. Navzdory mnoha těžkostem jste nikdy neztratili důvěru v Boha a s jeho pomocí ani sami v sebe. Právě víra vás činí velkými ve vašich snahách a vašich plánech. Chtěl bych proto pochválit toho, kdo se s důvtipem a s nasazením věnuje tomu, aby dal lidem důstojnou práci – zemědělcům, obchodníkům drobným živnostníkům a všem ostatním, kteří den po dni dávají své talenty do služeb svým komunitám a usilují o to, aby v zaměstnání podporovali autentické vzory integrálního lidského rozvoje (srov. *Magnifica humanitas* 181).

Milí bratři a sestry, Pán vidí cesty, jimiž se ubíráte, námahu, starosti, výzvy, kterým čelíte. On zná naději mladých lidí, inspiruje moudrost starších a nikdy vás neopouští. Když duše bloudí bezcílně, On je cestou. Když schází síla, On je nasycením. Když přichází zoufalství, je to On, kdo živí naději. Prosme Neposkvrněnou Pannu, aby nás neustále chránila pod svým pláštěm, a vzývejme ji, aby eucharistie, kterou slavíme, v nás všech obnovila víru a posílila nasazení a oddanost. Kéž vám „Pán s probodeným bokem" – *Señor del Costado*, jehož podoba je s takovou zbožností ctěna tady v Santa Cruz, žehná, chrání vás a stále vás inspiruje k myšlenkám a skutkům jednoty, lásky a pokoje.

Promluva při modlitebním setkání u příležitosti zakončení jubilejního roku sv. Turibia z Mogroveja, Chrám sv. Toribia de Mogrovejo, Zaña, sobota 14. 11. 2026

Drazí bratři a sestry,

cítím hlubokou radost, že tu mohu být s vámi. Jak velmi jsem toužil, aby tento okamžik nastal! Cestou sem mi vybavovalo mnoho vzpomínek na léta, v nichž mi Pán svěřil péči o tuto milovanou diecézi. Mezi

nimi je jedna, kterou obzvláště uchovávám v srdci: noc před zahájením mého působení jako biskupa v Chiclayu.

Vzpomínám, jak jsem ji strávil v modlitbě a prosil Pána, aby mi na přímluvu svatého Turibia dal milost být pastýřem podle Jeho srdce. Tehdy jsem ještě nevěděl, co všechno mě čeká, ani jak mnoho dostanu od vás. Děkuji vám, že jste mě přijali s radostí a pohostinností, která je pro vás tak charakteristická, za mnoho projevů lásky a také za vynikající jídla, která jste pro mě s takovou péčí připravovali. I ty tak známé chutě mi připomněly krásné chvíle, které jsem tu prožil. Děkuji vám, že mi opět dáváte pocítit, že jsem tu doma.

Děkuji mons. Farfánovi za srdečná slova na uvítanou a všem, kteří nám přednesli svá svědectví. Naslouchal jsem jim s velkým dojetím a vděčností, v jejich slovech jsem rozpoznal víru tohoto lidu, kterou stále nosím ve svém srdci.

Dnes uzavíráme jubilejní rok k třístému výročí svatořečení svatého Turibia z Mogroveja, a činíme tak právě zde, v tomto chrámu, který je mu zasvěcen. V Zaně můžeme najít jakýsi souhrn jeho života, neboť právě zde odevzdal svou duši Otci, během pastorační návštěvy, která mu jako místnímu biskupovi náležela. Jeho život nám připomíná, že lásku pastýře poznáme i podle vzdáleností – fyzických i existenciálních –, které je ochoten překonat, jen aby zvěstoval Ježíše Krista.

Tady v Zaně se nachází prázdný hrob, před nímž jsem se nedávno zastavil k modlitbě. Tam po jistou dobu spočívaly ostatky svatého Turibia, než byly převezeny do Limy. Při pohledu na něj myslím na to, co po něm na této zemi zůstalo: víra mnoha společenství a oddanost těch, kteří kráčeli v jeho stopách a nesli evangelium do nejodlehlejších míst. Během let, která jsem strávil v Chiclayu, jsem měl milost mnohá z nich poznat. Zvláště si vzpomínám na návštěvy v Incahuasi a Kañaris, na přijetí, kterého se mi dostalo od tamních rodin, a na nasazení kněží a řeholnic, kteří je doprovázejí. Kolikrát se stalo, že jsem přicházel zvěstovat evangelium, a vracel jsem se s tím, že jsem mu díky vaší víře porozuměl o něco lépe!

Zaňa také uchovává památku na generace afrických mužů a žen, kteří byli daleko od svých domovů a uvrženi do otroctví. Mnozí z nich prožili velké utrpení a ponížení. Vám, drazí bratři a sestry, kteří jste jejich potomky, chci dnes vyjádřit svou lásku a svou blízkost. Bylo mi radostí poznat vaši víru, vaše tradice a lásku, s níž uchováváte památku svých předků. Děkuji vám za všechno, čím obohacujete život této církve. Ať vám příklad svatého Martina de Porres, jemuž sám svatý Turibius udělil biřmování, připomíná, jak moc vás Bůh miluje, a povzbuzuje vás k vytrvalosti na cestě ke svatosti.

Drazí bratři, život svatého Turibia nás vybízí, abychom hleděli také na potřeby naší doby. Vím, že mnoho rodin v této zemi trpí kvůli kriminalitě, vydírání a nejistotě. Bolí mě, když pomyslím na ty, kdo žijí ve strachu, na lidi, kteří žijí s pocitem ohrožení poctivých plody své práce, a na ty, kdo stále trpí diskriminací.

Nosím je ve svých modlitbách a prosím Pána, aby jim udělil pokoj, který tak velmi potřebují. Prosím vás, abyste zůstali jednotní, starali se jeden o druhého a nikdy si nezvykli na utrpení druhých. Vždy se najde někdo, komu můžeme pomoci, někdo, komu můžeme naslouchat, nějaká rodina, kterou můžeme doprovázet. V listu, který jsem nedávno adresoval biskupům Latinské Ameriky a Karibiku, jsem připomněl svatého Turibia jako pastýře, který „dovolil, aby evangelium formovalo především jeho vlastní život" (*List biskupům Latinské Ameriky a Karibiku u příležitosti 300. výročí svatořečení svatého Turibia z Mogrovejo*, 8. září 2026). Jak krásné by bylo, kdybychom totéž mohli říci o každém z nás! Drazí kněží, pěstujte své každodenní přátelství s Ježíšem Kristem, slavte svátosti s láskou a úctou a zůstaňte vždy blízko lidem, kteří vám byli svěřeni. Drazí otcové a dědečkové, pokračujte v předávání víry svým dětem a vnoučatům. A vy, mladí, otevřete svá srdce Pánu, který vás zná a má pro každého z vás nádherné povolání. Dovolme, aby Jeho Slovo proměnilo náš život a naučilo nás milovat tak, jak On miluje nás.

Než skončím, rád bych se vrátil k oné noci modlitby, s níž jsem zahájil tuto řeč. Od té doby uplynulo mnoho let a tváře, které si uchovávám v paměti, jsou nelze spočítat. Se zvláštní láskou vzpomínám na ty, kteří již odešli do domu Otcova a s nimiž, jak doufám, se jednoho dne znovu setkám. Všichni zůstáváte v mých modlitbách.

Tu noc jsem prosil Pána, aby mě naučil být pastýřem. Dnes, když se ohlížím za uplynulými lety, chápu, že vy jste byli součástí Boží odpovědi na tu modlitbu. Proto vám chci z celého srdce poděkovat. Děkuji vám za vaši víru, za vaši lásku a za vše, co jste mě v těch letech naučili. Nyní, když mi Pán svěřil péči o všeobecnou církev, prosím ho znovu o stejnou milost, s vědomím, jak mnoho se ještě musím učit. Prosím vás, abyste se za mě i nadále modlili, tak jak vím, že jste to činili doposud.

Ať se za vás přimlouvají Nejsvětější Panna Maria a svatý Turibius z Mogroveja, abyste vám bylo dáno vytrvat věrně na cestách evangelia. Bůh vám žehnej. Děkuji!

Homilie Svatého otce při mši svaté na letecké základně Las Palmas,

Lima, pondělí 16. listopadu 2026

Drazí bratři a sestry, Vzkříšený Ježíš je tu dnes s námi, jak to přislíbil. „Hle, já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa" (*Mt* 28,20). Slíbil to svým učedníkům, než vystoupil k Otci, a my jsme to v těchto

dnech znovu zakusili. Děkuji vám za vaše přijetí! Tím, že jste se v tak velké počtu a tak radostně shromáždili kolem papeže, dosvědčujete, že Pán stále žije ve své církvi a nepřestává ji shromažďovat. Kéž toto svědectví zaznívá i nadále a přináší dobré plody v celém Peru!

Ve světě rozvráceném a zraněném arogancí moci nás Jeho Slovo nepřestává ani dnes učit novému druhu síly. Pán totiž říká: „Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi" (*Mt* 28,18). Je to moc ukřižované lásky! „Jděte tedy, získejte za učedníky všechny národy, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého" (*Mt* 28,19). Vyslání od jediného pravého Pána, o němž jsme slyšeli v evangeliu, nám pomáhá pochopit podstatu a poslání církve: pokračovat v díle Ježíše Krista v síle jeho moci, tolik jiné než je moc světská.

Misijní příkaz byl naplněn jeho prvními učedníky a v průběhu dějin mnoha křesťany. Proto jsme se dnes sešli na této slavnosti: byli jsme pokřtěni, stali jsme se učedníky Ježíše Krista a den za dnem se učíme plnit to, co nám přikázal. Tři sta let po svatořečení svatého Turibia z Mogroveja, druhého arcibiskupa Limy, děkujeme jako Peruánci za dar křesťanské víry, která díky jeho apoštolskému svědectví zapustila hluboké kořeny v našem národě. „Svatí jsou pravým výkladem Písma svatého. Svatí ve zkušenosti svého života ověřili pravdu evangelia; a tak nás uvádějí do poznání a pochopení evangelia" (Benedikt XVI., *Generální audience*, 19. srpna 2009). Proto můžeme rozjímat nad Písmem ve světle zkušenosti svatého Turibia.

Stejně jako první učedníci u Galilejského jezera přijal i světský muž Turibius z Mogroveja od Ježíše jedinečné pozvání, povolání, které ho zaskočilo. Ačkoli byl mužem, který měl před sebou slibnou kariéru jako právník, byl povolán, aby se stal pastýřem církve. Od onoho okamžiku se vydal na cestu, jako apoštolové za Pánem, a prošel zemi křížem krážem, ušel pěšky stovky a stovky kilometrů, s vědomím, že když se vydává k domorodým kmenům, následuje Ježíše samého. Hledal proto Jeho přítomnost uprostřed jejich společenství, a současně se učil jejich jazyku a snažil se porozumět způsobům jejich víry; to vše s cílem rozpoznat tiché působení Ducha Svatého.

Když dorazil do Limy, obohacen svou dlouhou cestou, vynikl ve své biskupské službě hlásáním Božího Slova, jemuž se věnoval s mimořádnou pečlivostí, zároveň však s pevným přesvědčením, že laskavost je jediným způsobem, jak hlásat „pravé náboženství", jak učil Bartolomé de Las Casas. V 1. listu Korinťanům jsme dnes slyšeli, jak svatý Pavel říká: „Ať se každý na nás dívá jako na Kristovy služebníky a správce Božích tajemství" (*1 Kor* 4,1). A o své službě svatý Turibius poznamenal: „Dokud se nacházím v tomto městě, činím totéž: kážu jim v jejich jazyce a Španělům i ostatním, kteří mi rozumějí, vysvětluji evangelium" (*Názor vyjádřený Jeho Nejznamenitější Excelencí ohledně domorodců ze San Lázara, zaslaný Královské radě pro Indii", 14. dubna 1595*) Trval na tom, aby se kněží naučili kečuánštinu, a bojoval za svěcení domorodců, jimiž mnozí členové kléru pohrdali.

Turibius si přál, aby domorodci sami byli těmi, kdo přinášejí evangelium svým příbuzným, přátelům a sousedům. Chtěl totiž, aby k žádoucímu opuštění některých vžitých pověr došlo z jejich vlastní vůle, bez nátlaku. Dokládá to neúnavná oddanost, s níž se vydával na pastorační návštěvy, aby své věřící poznal, pomáhal jim a v případě potřeby je napravoval, aby je vzdělával ve Slovu Božím a uděloval jim svátosti. Neúnavně biřmoval a kázal. Od nikoho nepřijímal ani ten nejmenší dar. Těmito svými návštěvami si vysloužil protivenství a pomluvy, a to i ze strany úřadů; přesto mu však umožnily být misionářem a jednat jako evangelizátor, otec a pastýř, která nemá jinou starost než přinášet Boží život, nabízený Dobrým pastýřem.

„Úsudek o mně patří Pánu!" (*1 Kor* 4,4), píše apoštol Pavel Korinťanům. A hned doporučuje: „Proto nic nesuďte předčasně, než přijde Pán. On také vynese na světlo věci, které jsou dosud ukryty v temnotách a učiní, že bude zřejmé, jaké měl kdo úmysly" (*1 Kor* 4,5). Jsou to slova, která i nám předkládají velkou svobodu srdce a styl trpělivého naslouchání.

Jediní, kdo nemohou čekat, jsou chudí. Proto svatý Turibius, jakkoli nikoho neodmítal a přijímal všechny, pečoval přednostně o ty nejchudší. Jeden z jeho životopisců píše: „Ve svém stádci věnuje největší péči domorodcům. A jeho láska je opětována. Mají ho rádi a milují ho, jako by byl otcem každého z nich". Téměř vše, co mu náleželo, rozdal chudým a daroval na založení nemocnic pro domorodce. Se slzami v očích jim říkal: „Nuzný člověče, ty mě obohacuješ! Ty, jenž jsi nahý, ty mě oblékáš! Ty, jenž jsi hladový, ty mě sytíš!" Po každé pastorační návštěvě s sebou přinášel celé svazky poznámek, stížností a suplik domorodého obyvatelstva adresovaných králi, aby učinil přítrž nespravedlnostem.

Drazí bratři a sestry, na závěr této mé apoštolské návštěvy bych také já rád posílil vaši víru a lásku a ujistil vás, že vás budu vždy nosit ve svém srdci. Ano, peruánský národ je i mým národem! Ať už budeme kdekoli, když otevřeme srdce Bohu budeme moci žít ten základní vztah, který každé lidské bytosti umožňuje být odrazem Božího obrazu. A takto, ze srdce uzdraveného a povzneseného milostí ve spojení s Nejsvětější Trojicí, budeme moci otevřít srdce pro každého bratra a sestru, hledět na ně, milovat je a sloužit jim s Pánovou dobrotou. Svatý Turibius nás svým příkladem vybízí, abychom posvěcovali naše vztahy v církvi; jeho život nám ukazuje, že se máme považovat za živé údy jediného těla. On otevřel své srdce církevnímu společenství, prožíval církev jako misijní společenství: společenství, které pramení z toho, že v nás skutečně přebývá Nejsvětější Trojice, a které oceňuje rozdíly, různou vnímavost i myšlenky. Toto společenství se projevuje a upevňuje v eucharistii, svátosti jednoty, která byla pro svatého Turibia středem života. Dnes se společenství projevuje v synodalitě, a tak se na všech úrovních

stává stylem církevního života. Svatý Turibius to předjímal prostřednictvím sněmů a synod, na kterých uměl naslouchat, vést dialog, přijímat podněty Ducha Svatého a uvádět do praxe společné rozlišování, a do hledání pravdy zapojoval i ty nejchudší. Tak lze pochopit, proč směrnice z 16. století přetrvaly až do konce 19. století, kdy se konal Latinskoamerický plenární koncil.

Bratři a sestry, svatý Turibius z Mogroveja byl tvůrcem civilizace lásky a oponoval stavitelům Babylonských věží své doby. Hlavními postavami této civilizace lásky jsou svatí, kteří byli jeho současníky: svatá Růžena z Limy, svatý Martin de Porr**e**s, svatý František Solano a mnozí další. Berme tedy se stále větší vážností to, že jsme církví Ježíše Krista, a pokaždé, když slavíme eucharistii, vracejme se k jeho slibu: „Hle, já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa."

Moje cesta se chýlí ke konci, ale čas misie pokračuje! Pamatujme, že na konci každé mše jsme posíláni, abychom evangelizovali. Proto jděte a zvěstujte pravého Boha! Svědčte o tom, co jste viděli a slyšeli! Ať nikdo nezůstane v nevědomosti o této Radostné zvěsti! Ať je naše misie, na přímluvu Panny Marie a svatých, vždy oživována vírou v přítomnost Vzkříšeného, který nám dává svůj pokoj a vyzývá nás, abychom jej přinášeli všem.

Tiskovka na palubě letadla při návratu

Úvodní slovo papeže Lva XIV.:

Začnu v angličtině. Dobré odpoledne všem! Rád vás vidím. Děkuji vám za práci, kterou jste odvedli, když jste mě doprovázeli na této cestě. Doufám, že jsem vás příliš neunavil. Myslím, že to byla v mnoha ohledech nádherná cesta. Tři země, tři velmi odlišné země, které však mají společné prvky nejen z jazykového hlediska. Zároveň se mezi sebou výrazně liší. Myslím, že bychom tuto cestu mohli nazvat *magnifica humanitas*, protože to byl skutečný zážitek setkávání s lidmi, při kterém jsme poznávali dary různých kultur, různých národů, různých měst a různých venkovských oblastí, které jsme navštívili. A zároveň jsme si uvědomili, že velký dar lidství je o to větší, že je Božím dílem, a protože se Bůh rozhodl vtělit, rozhodl se stát se člověkem, aby nám pomohl rozpoznat, jak velký je tento dar lidství. To jsme mohli pozorovat na mnoho způsobů, v tolika různých barvách, v různých projevech víry a zbožnosti během všech těchto dnů naší cesty.

(Pokračuje ve španělštině) Osobně bych chtěl poděkovat Bohu a lidem, společenstvím a zemím, které mě přijaly, které nás v těchto dnech přijaly, a uznávám, že je skutečně mnoho důvodů k oslavě, že velká hodnota je v lidské zkušenosti, v náboženských prožitcích, v prožitku zbožnosti a víry, který jsme v těchto dnech mohli sdílet. Myslím, že právě po této stránce je třeba zdůraznit krásu cesty, jako je tato – apoštolské cesty, jejímž hlavním cílem je především sdílet víru, poselství evangelia uprostřed různých národů, které mají často velmi odlišné zkušenosti, včetně jejich utrpení a bolestí, ale vždy oslavují naši víru v Boha. Dobře, děkuji. Pokud se tedy někdo chce na něco zeptat, jsem připraven pokusit se o odpověď. Děkuji.

Juan Carlos Paullier (*Zorrilla Media*) Jak se cítíte? Překvapila vás vytrvalost, kterou jste během této cesty prokázal?

Jestli jsem překvapil sám sebe? Chci za to poděkovat Bohu. Pravdou je, že už od prvního týdne – uplynul něco málo přes měsíc, jak celý svět ví – a byl to poměrně náročný zákrok, ale cesta už byla naplánována a já jsem ji chtěl dotáhnout do konce. Takže s Boží pomocí a silou modlitby – dostával jsem skutečně ujištění [o podpoře] z celého světa – a s určitou odhodlaností, kterou mám, a díky pomoci lékařů jsem viděl, že to skutečně bylo možné. Nejsem "stoprocentní", ale cítím se docela dobře. A navíc vytrvalost je jedním z darů, které mi Pán udělil.

Co se týče Uruguaye, která už se zdá být časově vzdálená, jednou z věcí, které jste řekl, je, že nesmíme zaměňovat malost s bezvýznamností. Jaký konkrétní příklad může uruguayská církev dát ostatním společenstvím? Proč jste se rozhodl navštívit zemi, jako je Uruguay, a jaké výsledky očekáváte, že vaše návštěva přinese uruguayským katolíkům, ale i společnosti obecně, která je sekularizovaná?

Je listopad, blíží se advent a Vánoce a já myslím například na betlém, na ty malé vesničky, do nichž Ježíš přicházel se svým poselstvím, na to, jak malá komunita dokáže uskutečnit velké věci, ne proto, že by byly samy o sobě obrovské, ale proto, že víra začíná jako hořčičné zrnko. V Uruguayi jsme všichni viděli – a někteří z nás byli možná opravdu překvapeni – reakci katolické komunity, byla opravdu velká. A navíc jsme díky šťastné shodě okolností při plánování cesty mohli být přítomni oslavám Panny Marie z Trienta y Tres, což je velmi významný svátek v historii katolické komunity v Uruguayi. A tak si díky těmto prvkům uvědomujeme, že i v zemi považované za sekulární, kde mnoho lidí již aktivně nevyznává víru nebo náboženství, kde je účast [na životě církve] omezená či dokonce žádná, má církev, věřící a křesťané co říci a reakce v těchto dnech byla úžasná a věřím, že zanechala stopu.

Elisabetta Piqué (*La Nación*) Děkujeme, Svatý otče, za tuto nádhernou cestu a blahopřejeme vám, protože my jsme úplně vyčerpaní. Během svého pobytu v Argentině jste se několikrát setkal s prezidentem Javierem Mileiem. Můžete nám říct, jak tato setkání proběhla a jaké bylo z vaší strany nejdůležitější poselství pro vládu Javiera Mileie? Další důležitá otázka, která

zůstala „viset ve vzduchu": Vy jste papeže Františka dobře znal, proč nikdy nejel do Argentiny?

Na druhou otázku neodpovím, protože si to nemohu nárokovat, ani se domnívat, že by dokážu číst Františkovy myšlenky, jen proto, že jsem byl jeho spolupracovníkem a znal jsem ho v posledních letech, a pár let předtím. Ale proč tuto věc neponechat jako tajemství pro život na věčnosti? Pak se můžeme zeptat přímo jeho.

S prezidentem Mileiem jsem se setkal již v Římě, když přijel do Vatikánu. Je pravda, že pokud jde o Františka z politického hlediska zastupovali velmi odlišné směry, a přesto, jak se zdálo, spolu vycházeli. Trvám na tom, že poselství, které chci předat, poselství, které chci nést, není politické, a ačkoli v některých zemích existují lidé, kteří se mě snaží tlačit doprava nebo doleva, ať už mě kritizují, či nikoli, - mluvím o *Magnifica humanitas* a o tom jsem hovořil s prezidentem Mileiem, když jsme se bavili o úctě k lidské bytosti a já jsem především povzbuzoval k tomu, aby v argentinské společnosti byli více bráni v potaz ti nejchudší. Ano, hovořili jsme o ekonomických otázkách, o některých obtížích, kterými země stále prochází, od doby, co nastoupil do úřadu, atd. Ale především došlo k jakémusi vzájemnému porozumění, abych tak řekl, v uznání hodnoty života, hodnoty lidské bytosti ve všech jejích fázích, protože se v tomto ohledu musíme snažit spolupracovat. Náš rozhovor se ubíral tímto směrem a on, jak jste mohli vidět jak při příjezdu, tak při loučení, byl ochoten naslouchat tomuto poselství; domnívám se tedy, že v tomto smyslu to bylo velmi pozitivní.

Pamela Francescato (*Canal 5 Noticias*) Před vaším příjezdem procházela Argentina – a v mnoha ohledech stále prochází – obtížnými, temnými chvílemi. Po vašem odjezdu, poté, co jsme vyslechli vaše slova, se dnes v Argentině v televizi i v rádiu mluví jen o vás a zanechali jste nám nádhernou a velmi silnou vzpomínku. Společnost potřebovala váš hlas, jeho úžasnou lidskost, (potřebovala slyšet), že bychom měli i nadále zůstat lidmi. Jakou radu nám může dát? Jaká je vaše vize?

Myslím, že si všichni uvědomujeme, jak jsme se nechali strhnout algoritmy a polarizací, která není náhodná, ale která byla v mnoha situacích vyvolána záměrně. A já věřím, že vy hrajete velmi důležitou roli v tom, abyste všem pomohli překonat tuto formu polarizace a řekli: podívejme se, co se v posledních dnech odehrálo v Argentině. Jak je možné, že pravice, levice, my všichni jsme byli tam na ulici, abychom oslavovali a prožívali něco, co je mnohem větší než politická diskuse? A osobně pevně věřím, že v poselství Ježíše Krista – při veškerém respektu k těm, kdo nejsou křesťané a volí jinou cestu – je výzva k budování mostů, k hledání smíření; tak můžeme znovu objevit, že jsou tu aspekty lidství, které jsou mnohem hlubší než věci, které v nás vyvolávají rozdělení, nenávist a polarizaci.

Byl bych rád, kdyby návštěva posloužila – ne-li k něčemu jinému - alespoň k tomu, aby v srdcích mnoha lidí probudila vědomí, že můžeme změnit způsob uvažování, že můžeme myslet jinak. Stále budou existovat rozdílné názory, ale není nutné zacházet tak daleko, ž bychom používali jazyk násilí a vytvářeli rozkoly dokonce i uvnitř rodin; máme schopnost dialogu, lásky a svornosti. Doufejme tedy, že když navzdory obtížím a rozdílům znovu zasejeme zrno naděje a poselství jednoty, budou se vždy hledat řešení pro společné dobro, pro dobro národa.

Sergio Rubín (*Clarín*) Argentina měla velkou střední třídu, která utrpěla neuvěřitelný sociální propad, jako by došlo k válce, k níž sice nedošlo, ale která měla všeobecné dopady. Nyní probíhá proces narovnání, co k tomu lze říci ve světle sociální nauky církve? Někteří lidé totiž mají velké potíže a trpí. Jak zajistit, aby se tato nemorální situace v Argentině, která má tolik bohatství a tolik intelektuálů, dokázala pozvednout?

Aniž bych dělal přednášku z ekonomiky, dnes existují na mezinárodní úrovni otázky či aspekty, které přispěly k závažné situaci, která způsobuje tolik problémů střední třídě, o chudých lidech nemluvě. Domnívám se, že i v tomto případě musíme povzbuzovat všechny – lidi, občany, ale i politickou třídu –, aby pochopili, jak spolupracovat na obnově a zlepšení životních [životních] podmínek celého národa. V některých případech to vyžaduje mezinárodní spolupráci a hledání řešení těch obtíží, které způsobují, řekněme, silné konflikty nebo mají ekonomické dopady na obyvatelstvo. Všichni musíme dbát na společné dobro. Malé podniky často, pokud dostanou podporu, mohou udělat více pro vytváření pracovních míst a pro posílení šancí střední třídy, ale je velmi důležité povzbuzovat nejen jednotlivce, aby hledali způsob, jak žít s nadějí, ale také ty velké, aby usilovaly o hodnoty pro dobro všech. Musíme pracovat ve světě, v němž stále méně lidí soustřeďuje stále větší bohatství. Hromadění bohatství je také tématem, jímž se zabývá sociální nauka: jak jej přerozdělit poněkud účinněji, ba dokonce mnohem účinněji, aby nedocházelo k úbytku či zániku střední třídy, ale naopak aby se posilovala, a to skrze podporu spolupráce mezi lidmi a hnutími, aby mohli žít v míru.

Fátima Saldonid (peruánská veřejnoprávní televize) Svatý otče, víte, že jsme velmi srdeční, že se rádi objímáme a děláme velká gesta, ale trochu nás znepokojilo při pohledu na záběry, kdy na vás někdo hodil růženec. Víte však, že to vše bylo jistě učiněno s láskou, protože se všichni snažili být vám nablízku. Řekl jste, že při své práci v Peru jste se naučil být biskupem a že jste se na této cestě naučil ještě něco navíc o tom, jak být nástupcem svatého Petra. Co vás nejvíce

dojalo a co vám to dává do budoucna pro vaši práci v církvi? A ještě jedna věc, kterou ostatní těžko pochopí – pro nás jste náš otec, a když táta odešel, [ptáme se]: kdy se vrátí?

No, tu poslední otázku vynecháme, protože nevím, kam pojedu příští rok, natož v budoucnu. A využiji této otázky k tomu, abych řekl, že příprava míst pro papežovu návštěvu je obrovská práce, a děkuji všem společenstvím: Limě, která má více prostředků, a odvedla skvělou práci; Pucallpě, která má méně prostředků, ale v mnoha ohledech tolik vřelosti, a která také pracovala na realizaci včerejších aktivit.

Pak Cusco, Chiclayo... Opravdu chci poděkovat všem, kteří na tomto projektu pracovali. Vracet se příliš často by vůči nim nebylo fér, takže si teď trochu odpočineme.

Náklonnost Peruánců, včetně toho člověka, který mi chtěl s velkou vírou prostě darovat růženec, jsou věci, které si člověk nese v srdci… Možná i v očích… [*papež naráží na včerejší epizodu, kdy ho hozený růženec zasáhl do oka, pozn. překl.*] a které se dotýkají lidského života a dokazují, že tu skutečně panuje nadšení, že je tu hluboká víra a touha přijmout Pánovo požehnání skrze Jeho služebníka, papeže. Tato blízkost je sama o sobě poselstvím pro obě strany. A tak mohu s radostí sdílet víru, mohu udělovat požehnání. Je to trochu jako v evangeliu: ta žena, která se chtěla jen dotknout Kristova pláště, aby přijala jeho požehnání. Jel jsem autem a oni se chtěli dotknout papežova okénka, snažili se překonat zábrany kladené národní policií, ale oni chtěli prožít, pocítit a zažít tuto víru. Snažím se – a děkuji Bohu za energii, kterou mi k tomu dává – být jim nablízku, ale i já sám z toho čerpám, protože toto nadšení, tato víra, tato oddanost jsou skutečně Božím darem, sdíleným se všemi, s celým světem, který byl svědkem toho, co jsme prožili. Děkuji Bohu! Těžko k tomu dodat další slova.

Carlos Villareál (*RPP Notícias*) Jedním z klíčových aspektů Vaší návštěvy bylo to, že jste do Peru přijel ve velmi obtížné situaci, jakou právě prožíváme. Ve svém projevu jste zmínil téma současné vlny násilí, jev El Niño i deště na severu země, které velmi dobře znáte. Jak si myslíte, Svatý otče, že by Peruánci, věřící i nevěřící, mohli v průběhu času uchovat toho ducha jednoty, víry a naděje, který v nás vaše návštěva probudila? A dovolte mi také zeptat se: vím, že jste se v Peru setkal s lidmi, kteří denuncovali, že se stali oběťmi hanebného jednání ze strany členů církve. Jaké pocity ve vás vyvolal tento rozhovor, toto setkání, které jste s nimi měl?

V jistém smyslu je odpověď, alespoň částečně, jednoznačná. Papež, alespoň pokud jde o mě, by rád navštívil všechny země světa, kdyby mi Pán dopřál dostatek času, ale papež je jen jeden. Reprezentuje Kristova náměstka a církev žije na místní úrovni prostřednictvím biskupů, kteří jsou pastýři. A alespoň část mého poselství, které jsem sdílel s biskupy, spočívá v tom, aby právě oni nesli dál zkušenost víry, kterou jsme v těch dnech prožili. Řekl jsem biskupům: nyní je na vás, abyste pokračovali, nedovolte, aby se ztratily dary, které jsme v těchto dnech sdíleli, aby i nadále přinášely ovoce a aby tato zkušenost radosti, zbožnosti a víry nadále rostla.

Co se týče obětí, rozhodně to není poprvé, co s nimi mluvím v Peru, ale i v jiných zemích; papež však nemůže vyslechnout všechny a každého jednotlivce. I toto je tedy gesto, které vyjadřuje touhu být obětem nablízku, pomáhat jim najít cestu, která je – třeba i malými krůčky – může dovést k opravdovému uzdravení; zároveň je to závazek pokračovat v práci na prevenci, aby se takové věci už nikdy neopakovaly.

A je to výzva biskupům a pastoračním pracovníkům ve vašich diecézích: vy, kteří jste těmto situacím nejblíže, musíte plnit svou povinnost, musíte oběti doprovázet; právě vy musíte skutečně převzít odpovědnost za to, že je budete doprovázet a pomáhat jim, aby byla nastolena spravedlnost.

Fabio Marchese Ragona (*Mediaset*). Byla to velmi krásná, velmi intenzivní cesta, plná setkání. Viděli jsme, že jste pronesl mnoho promluv, zdálo se téměř, jako byste únavu necítil. A to nás vede k zamyšlení nad tím, že jste nedávno prožil nečekané okamžiky spojené s hospitalizací v nemocnici. Chtěli bychom se zeptat, jak jste ten okamžik jako nemocný prožil a zda budete muset i nadále podstupovat vyšetření a léčbu, zda se něco změní ve vašem životě jako papeže.

První zpráva byla překvapením, neměl jsem žádné příznaky, cítil jsem se dobře, a tak když při vyšetřeních v rámci preventivních prohlídek, rutinních ročních kontrol, které obvykle podstupuji už mnoho let, bylo objeveno něco, jako jakýsi stín. A pak při dalších vyšetřeních, při biopsii, zjistili, že tam něco je, že se jedná o nádor. Jak jsem již řekl, chtěl jsem podniknout tuto cestu a řekl jsem: pojďme na to hned. Díky Boží milosti jsem byl klidný, cítil jsem, že to je třeba udělat, pojďme na to, mám důvěru v naše lékaře, v lékařskou péči, a tak jsme pokračovali. Díky Bohu, jak víte, všechno dopadlo velmi dobře. V části plíce, kterou mi odstranili, byl nádor zcela ohraničený, zůstal tam, není třeba další léčby. Preventivně, stejně jako při těchto každoročních kontrolách, je třeba být pozorní. Jak jsem se cítil? Mám bratra – to je veřejně známé –, který v tuto chvíli prožívá mnohem složitější situaci, ale i to prožíváme s velkou důvěrou v Pána, snad také jako znamení pro lidi, kteří trpí, kteří mají možná velký strach – proč, je pochopitelné –, abychom jim řekli: je třeba chodit na kontroly, prevence je velmi důležitá, snažit se pečovat o sebe také pokud jde o zdraví. Když je třeba podstoupit léčbu, nemějte přílišný strach, udělejte, co je třeba. Díky Bohu, v tomto případě i díky síle modliteb mnoha lidí, to dopadlo skvěle a já jsem tu jako svědek.

Gerry O'Connell (*America Magazine*) Byla to nádherná cesta. Když vás vidím v Peru, mám pocit, že vaše srdce je tam, i když fyzicky jste v Římě. Včera v Pucallpě jste v přístavu při rozhovoru s misionáři a zástupci amazonských kmenů řekl: „Váš vikariát je větší než mnoho zemí. Máte jen 25 kněží." Svatý otče, vy jste do Peru odjel v roce 1985 jako misionář. Pokud se nemýlím, augustiniáni ve Spojených státech odpověděli na výzvu papeže Jana XXIII., aby vyslali kněze do Latinské Ameriky. Nebylo jich dost. Strávil jste tam dvacet let a nyní se tam vracíte jako papež - misionář. Vidíte, že tam stále chybí kněží a že i ve Spojených státech se zavírají kostely. Na synodě o Amazonii proběhla rozsáhlá debata. Byl schválen návrh na svěcení *viri probati,* tedy ženatých mužů ve zralém věku. Toto téma se objevilo i během konzultací k synodu o synodalitě.

Neříká snad Duch Svatý prostřednictvím toho všeho církvi něco? Zadruhé, v dokumentu *Querida Amazonia* se papež František k otázce svěcení ženatých mužů, kterou nastolila synoda o Amazonii, nevyjádřil ani kladně, ani záporně. Je pro váš pontifikát stále otevřená otázka? Stále ji zvažuje? Vy jste byl misionářem, viděl jste tu realitu.

Abych to trochu zasadil do kontextu, rád bych začal od Chulucanas, kde jsem zahájil svou misijní činnost. Když jsem poprvé odjel do Peru, bylo mezi augustiniány asi 15 až 20 Američanů a dva Peruánci. Dnes mezi augustiniány na severu Peru, pokud vím, žádní Američané nejsou. Možná jeden, ale musel bych se nad tím zamyslet. Je tam však 35 Peruánců. Duch tedy působí mnoha způsoby, jistě i tam, kde se podpora povolání a formace provádějí, řekněme, plodným způsobem. Zůstává otevřená možnost, že v budoucnu bude více kněží, včetně Peruánců, kteří se budou věnovat těmto misijním oblastem.

Je tedy třeba čelit určitým výzvám, například v amazonské oblasti, kde je otázka povolání z mnoha důvodů složitější. V Peru je sedm apoštolských vikariátů. Včera jsme byli v Pucallpě. Pucallpa, Puerto Maldonado a Iquitos jsou tři z vikariátů, které dnes mají nejvíce povolání. Jiné vikariáty jich mají mnohem méně. Je před námi ještě hodně práce.

Jedním z navrhovaných řešení je to, o kterém mluvíte. Není to jediné řešení a v některých částech církve může vyvolávat rozkoly, protože tuto myšlenku ne všichni přijímají. Jak jsem již několikrát zdůraznil během tohoto krátkého roku a půl, nebo tak nějak, co jsem papežem, jednou z mých priorit je především podporovat jednotu a společenství mezi námi jako členy církve.

Abychom mohli rozvíjet myšlenku, kterou nám Duch Svatý může i nadále vnuknout – a kterou může vnuknout i jiným vedle mě –, musíme všichni naslouchat. Papež nemění církevní nauku. Biskupové musí naslouchat. Je možné, že se v budoucnu některé věci změní. Prozatím však věřím, že důležitou součástí mého pastoračního poslání v církvi je uzdravovat [vztahy] a sjednocovat lidi. Je to trochu podobné tomu, co jsme říkali o polarizaci kolem politických otázek uvnitř církve v některých zemích. Nejprve se sjednoťme. Zamysleme se nad tím, jaké by podle nás měly být priority. Pak uvidíme, jak dál.

Vím dobře, že mnoho lidí s tímto přístupem nesouhlasí. To je v pořádku. Jsem tady a právě toto nabízím jako součást své služby. Myslím, že prozatím to stačí, protože otázka ženatých mužů v kněžském stavu je složitá. Jak víme, jsou i tací, kteří předkládají jiné návrhy. Ale všechny tyto věci budou vyžadovat čas a my budeme postupovat tak, jak nás povede Pán.

Sylwia Wysocka (*PAP*) Během cesty jste velmi často hovořil o svém chirurgickém zákroku. Vaši předchůdci podepsali podmíněnou rezignační listinu pro případ, že by upadli do kómatu. Chtěla jsem se zeptat, zda jste i vy podepsal tento druh listiny.

Ne. Prozatím nevidím, že by to bylo třeba, díky Bohu. Kanonické právo již obsahuje několik ustanovení, která se této otázky týkají. Je to v Božích rukou, jak jsem řekl ještě předtím, než jsem byl zvolen papežem. Věřím v Něho. Případně to udělám, myslím. Ale prozatím v tom nevidím potřebu. Děkuji.

Valentina Alazraki (*N+ Televisa*) V posledních dnech jste několikrát zopakoval, že Peru je vaším domovem, a vyprávěl jste nám o všem, co vám tento lid dal a jak vás to změnilo.

Vy sám jste velmi ovlivněn tím, co jste v Peru prožil. Máte však i druhou vlast, Spojené státy, protože tam jste se narodil. Rádi bychom proto věděli, co vás ve Spojených státech formovalo, co vám Spojené státy daly? Vím, že možná řeknete, že nemáte přesná data, ale mohli bychom uvažovat o cestě „z Chiclayo do Chicaga", o cestě po USA?

Před pár minutami jsem řekl, že další cesty se pro rok 2027 teprve plánují. Jediné, co bylo potvrzeno, je cesta do Koreje na Světový den mládeže. Co se toho týče, existuje několik možností a zvažujeme je, ale prozatím to tak zůstává.

V mnoha ohledech jsem *gringo*, Severoameričan. Před konkláve vyšel v jednom z deníků článek, v němž se psalo, že „nejméně americkým z Američanů" je Prevost. Myslím si mimochodem, že když něco říkám, dělám to upřímně a přímo, říkám věci tak, jak jsou. Otázka mého zdraví, to, že o tom mluvím, nebo dokonce říkám: „No, bojuji s tím", to by v mnoha zemích a kulturách nebylo běžné. Ve Spojených státech je to o něco častější. Nechci tím vyvolávat další otázky, ale moje hluboká víra v demokracii a demokratickou participaci je také součástí toho, že jsem Američan. Můj způsob prožívání víry byl samozřejmě hluboce ovlivněn, řekněme „proměněn" v Peru, ale vyrostl jsem v rodině ve Spojených

státech, která byla sice multikulturní, ale kde se také prožívala víra. Myslím si tedy, že v tom hraje roli mnoho věcí, včetně toho, že jsem byl formován v této kultuře.

Víte, že Mexiko na vás čeká s velkým nadšením…Navštívil jste Pannu Marii Guadalupskou v Uruguayi, můžeme snít o tom, že přijedete i do Mexika?

Jistěže ano. V Guadalupe jsem byl několikrát. Můžete snít, ale neprobouzejte se příliš brzy… Pojedu, pojedu.

Jean-Marie Guénois (*Le Figaro*): Po této skutečně působivé cestě, která pro vás byla únavná a proběhla po vaší operaci ze 13. října, přehodnotíte priority na příští měsíce? A dále bych vám rád položil tři konkrétní otázky: můžete potvrdit, že Svatý stolec připravuje dokument o duchovním zneužívání, který počítá s kanonickými sankcemi? Zvažujete, že byste *motu proprio Traditionis Custodes* učinil flexibilnějším? Jmenujete brzy své první nové kardinály?

K budoucím kardinálům se nebudu vyjadřovat. Je jich ještě dost, myslím, že v současné době je jich kolem 116; časem se k tomu dostaneme.

Duchovní zneužívání je v církvi velmi závažným tématem a ve Vatikánu se jím zabývají. Zatím není k dispozici žádný dokument připravený ke zveřejnění, ale samotný koncept, tedy nutnost řešit některé z těchto otázek na kanonické úrovni – což je jeden z problémů, protože k výkonu spravedlnosti je třeba mít, takříkajíc, kodifikaci nebo právní předpis, jak ji aplikovat – zůstává stále velmi vágním pojmem, ačkoli bychom všichni pravděpodobně dokázali popsat konkrétní případy nebo typy situací, v nichž k tomu dochází. Proto se tím zabýváme a pracujeme na tom.

Traditionis Custodes bylo rozhodnutí papeže Františka a my se jím budeme i nadále řídit. *Traditionis Custodes* zahrnuje možnost udělení dispensu nebo povolení slavení mše podle *Vetus Ordo*. A tak, i v tomto případě v zájmu jednoty církve, naprostá většina katolíků na světě slaví ritus z II. vatikánského koncilu, ritus Pavla VI., a budeme v tom pokračovat. Pro ty, kteří si přejí požádat o dispens, ta možnost existuje.

[K prioritám] V tuto chvíli necítím potřebu měnit tempo, děkuji, ale věci budou pokračovat tak, jak jsme je dělali dosud.

Giacomo Galeazzi (*La Stampa*) Hlasoval jste v amerických Midterm. Co nyní očekáváte, a to jak pro svou zemi, tak i v zahraničí, v době, kdy se po světě šíří hybridní válka a kognitivní válka? I v Itálii pociťujeme jejic následky. Nastoupí po Midterm větší umírněnost, nebo větší polarizace?

Mohu jen zopakovat to, co jsem řekl před několika minutami: rád bych viděl větší schopnost dialogu, budování mostů, usmíření, méně polemik, méně války, méně rozdělení. Vím, že i to je sen, ale vím, že je to možné. A tak uvidíme… Nevyjadřuji se politicky, ale propaguji sociální nauku církve v naději, že někteří budou naslouchat. Snažme se podporovat dialog a schopnost vždy naslouchat.